

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS INSTITUTAS

ENRIKA BUDRYTĖ

Muzikos pedagogikos magistro studijų programos II kurso studentė

MUZIKINĖS RAIŠKOS AKTYVINIMO VEIKSNIAI VAIKŲ POP CHORE

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovas
doc.dr. Vytautas Žalys

Šiauliai, 2020

Parengto baigiamojo bakalauro / magistro darbo savarankiškumo patvirtinimas

Patvirtinu, kad įteikiamas baigiamasis bakalauro / magistro darbas ..... „*Muzikinės*.....
..... *raiškos aktyvinimo veiksniai vaikų pop chore*“ .....yra:
(tema)

1. Atliktas savarankiškai ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose.
2. Nebuvo naudotas kitame universitete / institute Lietuvoje ir užsienyje.
3. Nėra medžiagos iš kitų autorių darbų, jeigu jie nėra nurodyti darbe.
4. Pateiktas visas panaudotos literatūros sąrašas.

Errika Budrytė

Vardas, pavardė

[Parasas]

Parasas

SANTRAUKA

Darbe aptariami muzikinę raišką aktyvinantys veiksniai vaikų pop chore. Baigiamojo darbo tikslas - atskleisti ir įvertinti vaikų pop choro muzikinę raišką aktyvinančius veiksnius. Darbo tikslui pasiekti iškelti šie uždaviniai: įvertinti neformaliojo muzikinio ugdymo vietą bendrojo ugdymo kontekste; aptarti vidurinėsios vaikystės amžiaus tarpsniui būdingas savybes sąlygojančias muzikinės raiškos veiksmingumą; aptarti pop choro muzikinės veiklos ypatumus; atlikti kokybinį tyrimą siekiant išsiaiškinti muzikinę raišką aktyvinančius veiksnius vaikų pop chore. Tyrimo objektas yra vaikų pop choro muzikinę raišką aktyvinantys veiksniai. Tyrimo metodai: mokslinės ir metodinės literatūros šaltinių analizė; kokybinis mokyklinio amžiaus vaikų bei tėvų tyrimas panaudojant *pusiau struktūruotą interviu* metodą. Tyrimas vyko 2020 metų vasario ir kovo mėnesį, jame dalyvavo kultūros namų pop choro „Vieversiuikai“ dalyviai ir jų tėvai. *Pusiau struktūruoto interviu* metodu iš viso buvo apklausta 14 respondentų: 9 pop choro dalyviai ir 5 pop choro dalyvių tėvai.

Išanalizavus mokslinę literatūrą bei atlikus kokybinį tyrimą, gautos šios išvados: pagrindinis neformaliojo ugdymo tikslas yra tenkinti vaikų ugdymosi ir saviraiškos poreikius bei padėti jiems tapti aktyviais visuomenės nariais. Pradinių klasių ugdymo etape mokinių ugdymo procesas yra nukreiptas į veiklos aktyvinimą. Kaip vienas iš svarbiausių ugdymo pradinėse klasėse aspektų yra emocija, kuri dažniausiai išreiškiama per judesį. Šiame amžiaus tarpsnyje formuojasi vaiko asmenybė. Nors tėvai šiuo laikotarpiu užima svarbią vietą vaikų gyvenime, vis reikšmingesni tampa draugai. Pop choro veikla koncentruota ne tik į muzikos atlikimą, bet ir jos vizualizaciją. Judesio bei šokio elementų naudojimas dainų atlikimo metu išlaisvina saviraišką, norą kurti bei patenkina prigimtinių vaiko norą judėti. Veiksniais, kurie daugiausiai motyvuoja pop choro muzikinei veiklai galima laikyti šeimos bei bendraamžių įtaką, pedagogą bei vaiko saviraišką. Atlikto tyrimo duomenys parodė, kad muzikinės raiškos aktyvinimo veiksnius galima išskirti į vidinius ir išorinius dalyvavimo pop chore pasirinkimą skatinančius veiksnius. Vidiniams veiksniams priskiriami vaiko interesas muzikai, poreikis savirealizacijai bei išgyvenimų raiškai. Išoriniams veiksniams, kurie motyvuoja vaikus dalyvauti pop choro veikloje priskiriama šeimos narių, draugų, bendraamžių bei žiūrovų įtaka.

Budrytė E. Factors of Activation of Musical Expression in a Children's Pop Choir: Master's thesis / Supervisor prof. dr. V. Žalys; Šiauliai University, Institute of Educology. – Šiauliai, 2020.

SUMMARY

The paper discusses the factors of activation of musical expression in a children's pop choir. The aim of the master's thesis is to reveal and evaluate the factors activating the musical expression in a children's pop choir. In order to achieve the goal, the following tasks have been set: evaluation of the place of non-formal music education in the context of general education; discussion of the effectiveness of the factors of musical expression, which are characteristic to middle childhood; discussion of the peculiarities of the pop choir's musical activity; conduction of a qualitative study in order to elucidate the factors of musical expression activation in a children's pop choir. The object of research is the factors activating the musical expression of children's pop choir. Research methods used: analysis of scientific and methodological literature sources; qualitative research of school-age children and parents using a *semi-structured* interview method. The study was conducted in February and March 2020, it was attended by the participants of the culture house pop choir "Vieversiuikai" and their parents. A total of 14 respondents were interviewed using the *semi-structured* interview method: 9 pop choir participants and 5 parents of pop choir participants.

After analyzing the scientific literature and conducting a qualitative study, the following conclusions were reached: the main goal of non-formal education is to meet the educational and self-expression needs of children and to help them become active members of society. In the primary school education phase, the process of education is focused on stimulating activities. One of the most important aspects of primary school education is emotion, which is usually expressed through movement. The child's personality is formed at this age. Although parents play an important role in children's lives during this period, friends become increasingly important. The activities of the pop choir are focused not only on the performance of music, but also on the visualization. The use of movement and dance elements during the performance of songs liberates self-expression, the desire to create and satisfies the child's natural desire to move. The factors that mainly motivate the musical activities of a pop choir are the influence of family and peers, the teacher and the child's self-expression. The data of the study showed that the factors activating musical expression can be distinguished into internal and external factors that encourage the choice of participation in the pop choir. Internal factors include the child's interest in music, the need for self-realization and the expression of experiences. External factors that motivate children to participate in pop choir activities include the influence of family members, friends, peers and spectators.

TURINYS

ĮVADAS.....	6
1. TEORINIS NEFORMALIOJO MUZIKINIO UGDYMO PRADINĖSE KLASĖSE	
ASPEKTAS	9
1.1. Formaliojo ir neformaliojo muzikinio ugdymo pradinėse klasėse ypatumai.....	9
1.2. Pradinių klasių vaikų psichofiziologinės raidos apžvalga	13
1.3. Informacinių technologijų įtaka vaikų ugdymui.....	16
2. VAIKŲ MUZIKINĖ RAIŠKA POP CHORE	18
2.1. Pop choras kaip vaikų motyvacinis interesus atliepanti veiklos forma	18
2.2. Veiksniai, motyvuojantys vaikus dalyvauti pop choro veikloje	20
2.3. Veiksniai aktyvinantys muzikinę raišką vaikų pop chore.....	22
3. MUZIKINĖS RAIŠKOS AKTYVINIMO VEIKSNIŲ ANALIZĖ VAIKŲ POP CHORO	
VEIKLOJE. TYRIMAS.....	25
3.1. Kokybinio tyrimo metodologija.....	25
3.2. Kokybinio tyrimo rezultatai	27
IŠVADOS	34
LITERATŪRA.....	35

ĮVADAS

Temos aktualumas: mokinių įtraukimas į jiems naudingą ir įdomią veiklą yra svarbi sąlyga asmenybės formavimuisi, nes asmenybę ugdo veikla, kurios žmogus imasi labai atsakingai bei skiria jai visas pastangas ir jėgas. J. Vaitkevičius (1982) teigė, jog vien pamokų mokykloje moksleiviui nepakanka. Reikia papildomos veiklos, kur mokinys galėtų patenkinti savo interesus, tobulinti gebėjimus, panaudoti ir išreikšti savo prigimtines galias. Papildomas neformalusis ugdymas organizuojamas ne tik mokyklose, bet ir kitose švietimo įstaigose: muzikos mokyklose, kultūros centruose, sporto mokyklose ir t.t. Neformaliojo vaikų ugdymo tikslas yra tenkinti mokinių pažinimo, ugdymosi ir saviraiškos poreikius, padėti jiems tapti aktyviais visuomenės nariais (Lietuvos respublikos švietimo įstatymas, 2011). Viena populiariausių neformaliojo vaikų švietimo krypčių Lietuvoje – muzikinis ugdymas, kuris organizuojamas daugelyje švietimo įstaigų. (Ruškus, Žvirdauskas, Stanišauskienė, 2009).

Šiuolaikinis neformalusis muzikinis ugdymas atveria mokytojui daug galimybių būti kūrybiškam, aktyviam, nepriklausomam nuo vieno vadovėlio ar vienos temos. Tikriausiai ne vienam mokytojui norėtusi, jog mokinys muzikos mokytusi aktyviai dirbdamas ir aktyviai bendradarbiaudamas (Valiulienė, 2014). E. Jensen (1999) išskyrė bendravimo svarbą mokymo procese, ypač mokymosi bendradarbiaujant. Autorius teigia, jog bendradarbiaujant svarbu tarpusavio priklausomybė, todėl norėdami pasiekti sėkmę, vaikai turi priklausyti vienas nuo kito t.y vaikai turi kalbėtis ar efektyviai bendrauti vienas su kitu.

Muzikinio ugdymo metu vaikai privalo turėti galimybę judėti ir šokti, dirbti grupėse (*Pradinio ugdymo bendroji programa, 2016*). Pradinis ugdymas laikomos svarbiausiu muzikinio lavinimosi etapu ir muzikiniai gabumai vaikams susiformuoja iki dešimties metų bei plėtojasi tik aktyvios veiklos procese (Gordonas, 1979; Katinienė, 1998; Girdzijauskienė, 2004 ir kt.). Pradiniame vaiko muzikinio ugdymo etape svarbiausia yra vaizdiniai, simboliai, kurie vėliau yra paverčiami muzikine kalba. Muzikinio kūrinio atlikimo metu naudojama kūno kalba turi labai stiprią simbolinę reikšmę. Laisvi judesiai padeda vaikams suprasti aplinkinį pasaulį, pažinti emocijas ir bendravimą, pajusti ryšį su savimi ir kitais. Judesys yra tarsi komunikacijos priemonė, kuri ugdo emocijų ir jausmų raišką bei muzikinių elementų pojūtį. Šokis suteikia galimybę visiems dalyvauti ir bendrauti, todėl tai yra svarus argumentas įtraukti judesį į muzikinę veiklą (Banevičiūtė, 2008).

Didelę reikšmę muzikos atlikimui turi sceninis įvaizdis: drabužiai, makiažas, specialieji efektai, kurie pritraukia žiūrovų dėmesį. Tai yra vienas iš svarbiausių veiksnių muzikos atlikimo metu. Atlikėjo įvaizdis – tai jo „veidas“, kurį jis pats susikuria ir parodo savo klausytojui, bei kuriuo save reprezentuoja. Muzikos atlikimas yra abipusis kognityvinis reiškinys, kurio kalbos elementu gali būti laikomas ne vien atliekamas muzikinis tekstas, bet ir išraiškos priemonės (Lina Navickaitė – Martinelli 2013). Muzika savo prigimtimi yra išraiškos menas. Jeigu išraišką garsais laikysime komunikacijos priemone, tuomet jos požiūriu nepažinta realybė bus tai, kas slypėjo kūrėjo galvoje iki to momento, kai buvo išreikšta, t. y. tapo

kūriniu, kurį vaizdžiai būtų galima pavadinti virtualios realybės materializavimu (Umbrasienė, 2015). Muzikos atlikimas yra socialinis procesas, per kurį simbolinės prasmės ir vaizdiniai pereina kelių lygių kodavimą: autorius koduoja savo mintis notacijoje, kurią atlikėjas, pasitelkdamas savo meistriškumą ir muzikinę kalbą, paverčia garsine ir vizualine informacija, kurią savo ruožtu dekoduoja klausytojas, remdamasis savo estetinė bei socialine patirtimi. Didžiąją dalį informacijos koncertinio atlikimo situacijoje žiūrovas gauna vizualiai (Piličiauskas, 1987).

Dainavimas yra labiausiai pastebimas žmogaus ir visos tautos muzikinės kultūros požymis, visuomenės muzikinio išprusimo veidrodis. Nemokantis elementariai dainuoti žmogus praranda estetinį pasitenkinimą, meninį išgyvenimą bei gražias bendravimo su kitais žmonėmis akimirkas. Chordinis dainavimas jungia žmones aktyviai kūrybinei veiklai bei yra viena labiausiai mėgiamų meno sričių. B. Zubrickas (1993) teigia, kad chordinis dainavimas įsilieja į visuomeninį gyvenimą ir yra neatskiriama kultūros sudėtinė dalis. Geras chordinio dainavimo rezultatas susijęs su vieningu muzikos kūrinio atlikimu. Choristo individualumas vargu ar gali pasireikšti kitaip, nei stengiantis įsilieti į bendrą skambesį, darniai ir vieningai kurti numatytą meninį kūrinio vaizdinį. Vizualios raiškos priemonės yra informatyvios tada, kai tiesiogiai kyta iš atlikėjo meninių išgyvenimų bei suvokiama kūrinio esmė ir pagrindinė idėja. Svarbu paskatinti vaikus pajauti muzikos nuotaiką, ją išgyventi. Išorinė išgyvenimų raiška praturtina dainos atlikimą (Girdzijauskienė, Jankevičienė, Rimkutė - Jankuvienė 2017).

Problema: Viena iš neformaliojo muzikinio ugdymo veiklų yra vokalinė raiška, kuri gali būti vykdoma įvairiomis veiklos formomis: dainavimas solo, ansamblyje arba chore. Viena iš populiariausių veiklų yra chordinis dainavimas, kuris įvardijamas kaip masinis menas ugdantis draugiškumą, bendravimo poreikį bei veikiantis žmogui jausmus, mintis ir dvasią (Mačikėnas, 1981). Laikui bėgant, atsiradus populiariosios muzikos žanrams, susiformavo choro atmaina – pop choras, kuriame atliekamų dainų repertuaras orientuotas į šiuolaikinę pramoginę muziką. Pop choras šiandien sulaukia didelio susidomėjimo, nes yra glaudžiai susijęs su vaikų saviraiškos galimybėmis. Muzikos pedagogas leidžia vaikams atsiskleisti jų pasirinktoje veikloje, todėl norėdamas kurti ugdymo procesą tokį, kuriame būtų ne tik mokymas bet ir džiaugsmas, privalo įvertinti tai, ko vaikui reikia, įvertinti kam jis pasiruošęs, ir ko iš jo tikisi aplinkiniai, todėl tai traktuojama kaip aktuali pedagoginė problema.

Tyrimo objektas – vaikų pop choro muzikinę raišką aktyvinantys veiksniai

Tyrimo tikslas – atskleisti ir įvertinti vaikų pop choro muzikinę raišką aktyvinančius veiksnius

Uždaviniai:

- 1) įvertinti neformaliojo muzikinio ugdymo vietą bendrojo ugdymo kontekste
- 2) aptarti vidurinėsios vaikystės amžiaus tarpsniui būdingas savybes sąlygojančias muzikinės raiškos veiksmingumą
- 3) aptarti pop choro muzikinės veiklos ypatumus
- 4) atlikti kokybinį tyrimą

Tyrimo metodai: mokslinės, metodinės literatūros šaltinių analizė, kokybinis mokyklinio amžiaus vaikų bei tėvų tyrimas, panaudojant *pusiau struktūruotą interviu* metodą.

Tyrimo imtis. Tyrimas buvo atliktas 2020 metų vasario ir kovo mėnesį. Jame dalyvavo kultūros namų pop choro „Vieversiuikai“ dalyviai ir jų tėvai. *Pusiau struktūruoto interviu* metodu iš viso buvo apklausta 14 respondentų: 9 pop choro dalyviai ir 5 pop choro dalyvių tėvai.

Darbo struktūra. Darbą sudaro įvadas, 3 skyriai, išvados, literatūros sąrašas.

1. TEORINIS NEFORMALIOJO MUZIKINIO UGDYMO PRADINĖSE KLASĖSE ASPEKTAS

Asmens ugdymas – tai būtinų sąlygų individo prigimtyje glūdintiems gebėjimams kūrybiškai reikštis, perimant ir plėtojant kultūrą, visuma. Taip apibrėžiamas ugdymas apima mokymą – mokymąsi, lavinimą – lavinimąsi, auklėjimą – saviauklą (Lietuvos švietimo koncepcija, 2012). Daugelis švietimą Lietuvoje reglamentuojančių dokumentų nurodo lygiateisį bei kokybišką švietimą kiekvienam asmeniui, kuris padėtų tobulėti ir mokytis visą gyvenimą, siekiant ugdyti atsakingą, atvirą bei sąmoningą pilietinę visuomenę. (Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 2011; Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“). Vis daugiau dėmesio sulaukia neformalusis vaikų švietimas, kuris savo prasme švietimo sistemoje įgauna vis didesnę reikšmę, nes formaliojo švietimo sistema, kuri veikia izoliuotai, negali aprėpti nuolat besiplečiančių socialinių, ekonominių bei technologinių pokyčių. (Ruškus, Žvidrauskas ir Stanišauskienė, 2009).

1.1. Formaliojo ir neformaliojo muzikinio ugdymo pradinėse klasėse ypatumai

Formalusis ugdymas vyksta švietimo įstaigose (universitetuose, mokyklose), kurie turi formalius veiklos kriterijus, suplanuotas švietimo programas, formalius tikslus ir formalią vertinimo sistemą. Neformalusis ugdymas – tai kryptingas ugdymo (-si) procesas, turintis mokomuosius tikslus, darbinės temas. Ugdymo proceso rezultatas nėra formaliai vertinamas (Formalusis ir neformalusis vaikų ir jaunimo ugdymas: sąsajos, jungtys, perspektyvos 2014). Neformalusis ugdymas skiriasi laisvumu, kur dėmesys nukreiptas į procesą, o ne į rezultatus. Formalusis daugiau turi apribojimų, nuostatų ir taisyklių. Neformalusis daug laisvesnis, labiau linkęs į asmenybės ugdymą. Šiandien takoskyra yra vis mažėjanti ir daug neformaliojo ugdymo metodų ir patirčių perkeliama į formalųjį ugdymą ir atvirkščiai, vis labiau tampa vadinamu „visuminiu“ ugdymu” (Simaškaitė, 2018).

Formaliojo ir neformaliojo ugdymo panašumai ir skirtumai apibrėžiami 1 lentelėje¹:

Formaliojo ir neformaliojo ugdymo ypatumai

1 lentelė

---

¹ 1 lentelė sudaryta pagal R.Šliažienės pateikiamą klasifikaciją (Šliažienė, 2014): https://www.upc.smm.lt/tobulinimas/renginiai/medziaga/mdiena11/ketvirtoji/Sliaziene_R.pdf

Formaliojo ir neformaliojo ugdymo panašumai	Neformaliojo ugdymo skirtumai
<ul style="list-style-type: none"> - Mokomieji tikslai; - Temos; - Reikalinga asmenybės tobulėjimui; - Egzistuoja rezultatas; - Įgyjamos tam tikros žinios ir įgūdžiai. 	<ul style="list-style-type: none"> - Neformalusis ugdymas yra neprivalomas - Ne pamokų/paskaitų metu; - Orientuotas į grupės procesą; - Rezultatai formaliai nevertinami; įsivertinimas; - Aktyvūs metodai; - Žinios įgyjamos per patyrimą; - Nekonkurencinė aplinka

Formaliajame ugdyme orientuojamasi į pažintinius mokinio pasiekimus, tuo tarpu neformalusis ugdymas skatina mokinio saviraišką, kūrybą, meninius gabumus bei prasmingo laisvalaikio praleidimą. Formaliojo ugdymo procesas yra griežtai reglamentuotas ir apibrėžtas, mokytojai metų pradžioje pristato ugdymo planus, kurie remiasi bendrojo lavinimo programomis ir išsilavinimo standartais. Mokytojai ruošia mokinius pagal pasirinktus ar turimus vadovėlius, parenkamos tikslingos užduotys. Ugdymas yra rečiau diferencijuojamas, nes mokymas yra skirtas bendriesiems gabumams lavinti, todėl dirbama pagal bendrą klasės lygį. Tuo tarpu neformaliajame ugdyme dažnai būna labai dėkingos sąlygos pedagogams: mokinių yra nedaug, planai yra preliminarūs ir gali kisti, mokytojas pagal galimybes (mokinių gabumus, jų poreikius, tėvų poreikius ir finansines sąlygas) kartu su mokiniu siekia konkurencingo pripažinimo, jei tai neįmanoma, apsiribojama nesudėtinga veikla, kuri skatina mokiniams pozityvias emocijas, o ne tarpusavio konkurenciją.

Neformalusis vaikų ugdymas apibrėžiamas kaip kryptinga veikla, kuri vaikui padeda įgyti kompetencijos, tapti sąmoninga asmenybe, sugebančia atsakingai ir kūrybingai spręsti savo problemas ir aktyviai veikti visuomenėje bei prisitaikyti prie kintančios aplinkos (Ruškus, Žvirdauskas, Stanišauskienė, 2009). Neformalusis ugdymas yra ypatingas, nes skirtas įvairaus amžiaus vaikams pagal jų poreikius, norus, vertybes, sveikatą, protines galimybes, meninius gabumus (Miliūnienė, Bakanovienė, Vaitkevičius 2008). T. Stulpinas (1997) pateikia neformaliojo (papildomo) ugdymo sampratą: papildomas ugdymas yra nuolatinio, nenutrūkstamo ugdymo dalis vaikų ir suaugusiųjų gebėjimams tobulinti ir interesams tenkinti. E. Le Roy ir P. Woodcock (2010) teigimu, neformalusis ugdymas – mokymasis, kuris vyksta už formaliojo švietimo ribų ir yra priešingas formalaus švietimo sistemai. Taip pat akcentuojama, kad neformalusis ugdymas papildo formalią ugdymą, bet tam, kad formalusis ugdymas būtų efektyvesnis, reikėtų neformalią ugdymą integruoti į formalią ir ten pritaikyti neformaliojo ugdymo metodus. Pasak užsienio mokslininkų P. Brander, C. Cardenas, J.V Abad, R. Gomes, M. Taylor (2007) neformalusis ugdymas nereikalauja nuolatinio pedagogo ir mokinio bendravimo, nereikalaujama nuolatinio, pastovaus

lankomumo kaip formaliajame ugdyme. Neformalusis ugdymas geba prisitaikyti prie asmens poreikių bei interesų, ugdyme taikoma metodologija, kuri skatina aktyviai dalyvauti veikloje.

Švietimo dokumentuose teigiama, kad neformalusis vaikų švietimas suteikia galimybių ugdyti kompetencijas, padedančias asmeniui tapti aktyviu visuomenės nariu, sėkmingai veikti sociume, tenkinti saviraiškos bei pažinimo poreikius (Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2012).

Neformaliojo vaikų ugdymo paskirtis yra ugdyti vaiko gyvenimo įgūdžius, asmenines, socialines bei kitas bendrąsias kompetencijas, kurios suteiktų galimybę tapti aktyviu visuomenės nariu, padėtų tenkinti pažinimo ir saviraiškos poreikius bei sėkmingai veikti visuomenėje.

Neformaliojo vaikų ugdymo principai:

- savanoriškumas – vaikai laisvai renkasi siūlomas veiklas ir švietimo teikėjus;
- prieinamumas – veiklos ir metodai yra prieinami visiems vaikams pagal amžių, išsilavinimą, nepriklausomai nuo socialinės padėties;
- individualizavimas – ugdymas yra individualizuojamas atsižvelgiant į asmenybę, poreikius, pasiekimus;
- atkaklumas – veiklos skirtos ugdyti asmeninėms, kultūrinėms, socialinėms, profesinėms kompetencijoms;
- demokratiškumas – mokytojai, tėvai ir vaikai yra ugdymosi proceso kūrėjai;
- patirtis – ugdymas yra grindžiamas patyrimu bei refleksija;
- ugdymas grupėje–mokomasi priimti bendrus sprendimus, dalytis darbais ir atsakomybėmis;
- pozityvumas – siekiant sudaryti sąlygas gerai vaiko savijautai, ugdymosi proceso metu kuriamos teigiamos emocijos (Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2012).

Neformaliajam vaikų švietimui šiuo metu priskiriamos vaikų ir jaunimo organizacijos, vaikų ir jaunimo klubai, laisvalaikio centrų veikla, muzikos, meno, dailės, sporto ir kitų panašių mokyklų veikla (Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2012). Neformaliųjų organizacijų (profilinių būrelių, laisvalaikio organizavimo centrų, organizacijų, klubų ir kt.) veikla išsiskiria psichologinio bei pedagoginio pobūdžio pranašumais, nes ugdymas vyksta grupėmis arba individualiai, nebūtinai suskirstymas į grupes pagal amžių. Neformalųjį ugdymą įgivendinačios įstaigos atlieka tokias funkcijas:

- 1) skatina saviraišką, gebėjimą kūrybiškai reikštis bei ugdo jauno žmogaus gabumus ir tenkina poreikius
- 2) suteikia galimybę pasirengti tolimesnei profesinei veiklai;
- 3) atlieka šviečiamąją funkciją vietos bendruomenėje (Žemaitytė, 2006, p. 83).

Lietuvoje yra ištirtos kelios neformaliojo vaikų švietimo sritys. Viena iš jų yra neformaliojo vaikų ugdymo sritis. Atliktais tyrimais atskleista, kad beveik pusė jaunų žmonių savo asmeninę gerovę sieja su

per neformalųjį vaikų švietimą įgauta patirtimi (Lietuvos vaikų švietimo centras, 2017). Galima teigti, kad taip yra todėl, kad šis ugdymas yra grindžiamas laisvalaikio pasirinkimo principais, bendradarbiavimu bei siūlo daugiau teikiamų arba įgytų žinių realizavimo galimybių (Kvieskienė, 2000).

2011 metais atlikti tyrimai apie mokinių skaičių pagal neformaliojo švietimo kryptis parodė, kad daugiausia mokinių lankė sporto ir meno krypties neformaliojo vaikų švietimo mokyklas. Šį pasirinkimą lėmė tai, kad sporto ir meno įstaigų šalyje yra daugiausia. Sporto ir muzikos mokyklų gausa atitinka tradicinio ugdymo stereotipą, kai tiek mergaitėms, tiek berniukams užtikrinama veikla, nes atlikti tyrimai rodo, kad sportu daugiau užsiima berniukai, o muzikos ir dailės – daugiau mergaitės (Neformaliojo ugdymo aktualijos, 2012).

Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras (LMNŠC) atliko tyrimą „Neformaliojo vaikų švietimo ir formalųjį vaikų švietimą papildančio ugdymo mokyklų, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina savivaldybė, vertinimas: anketinių duomenų apžvalga ir analizė“. Šio tyrimo metu buvo apklausta daugiau nei 3400 respondentų iš įvairių šalies regionų. Gauti rezultatai parodė, kad vyrauja kelios pagrindinės veiklų sritys. Mokiniai daugiausiai renkasi sporto, muzikos ir dailės užsiėmimus. Sportinės veiklos dominavimas yra teigiamas dalykas, nes skatina vaikų judrumą ir formuoja sveikos gyvensenos pagrindus. Lankyti organizuojamas veiklas mokinius skatina įdomi užsiėmimo sritis (92,6 proc.), geras neformaliojo vaikų švietimo mokytojas (92,5 proc.) bei patogus tvarkaraštis (80,3) (LMNŠC Neformaliojo vaikų švietimo kokybės ir stebėsenos skyrius, 2018).

Tėvai kaip ir mokiniai įžvelgia teigiamą neformaliojo vaikų švietimo įtaką. Tėvai mano, kad neformaliojo švietimo būreliai vaikams padeda įgyti naujų žinių, draugų, ugdo savarankiškumą ir kūrybiškumą (LMNŠC Neformaliojo vaikų švietimo kokybės ir stebėsenos skyrius, 2018).

„Vaikų ir jaunimo kultūrinio ugdymo koncepcijoje“ (2008) teigiama, kad šiuolaikiniam meniniam ugdymui yra būdinga praktinė kūrybinė veikla studijose, kabinetuose, laboratorijose, scenoje bei dalykų integravimas į kitų dalykų mokymą. Neformalusis muzikinis ugdymas yra reikšmingas sprendžiant vaikų socializacijos, užimtumo problemas, plėtojant laisvalaikio kultūrą ir vertingas siekiant įgyti asmeninių, socialinių, profesinių kompetencijų (Gabanytė – Bizevičienė, 2014).

Atlikti tyrimai rodo, kad vaikus daugiausiai domina veikla susijusi su judėjimu ir muzika. Galima pastebėti, kad pop choro muzikos atlikimo metu siekiama šiuos du komponentus (judesį ir muziką) sujungti į vieną visumą, o tai yra puiki priemonė, kuri pritraukia dėmesį bei ugdo kūrybiškumą ir atveria kelią į vaiko saviraišką.

Apibendrinant galima teigti, kad neformalusis vaikų ugdymas suteikia didesnę laisvę, nes mokinys šią veiklą renkasi pagal savo poreikius. Neformaliojo ugdymo metu visas dėmesys sutelkiamas į patį ugdymo procesą, o ne į rezultatus. Neformalusis muzikinis ugdymas yra orientuotas į vaiko saviraiškos, kūrybos, meninių gabumų ugdymą ir prasmingą laisvalaikio praleidimą. Formalusis ugdymas turi daugiau apribojimų, taisyklių, nuostatų bei remiasi pažintiniais mokinio pasiekimais. Formaliojo ugdymo procesas

yra gana griežtai apibrėžtas ir reglamentuotas, dirbama pagal ugdymo planus, tuo tarpu neformaliojo ugdymo metu planai yra preliminarūs ir gali kisti.

1.2 Pradinių klasių vaikų psichofiziologinės raidos apžvalga

Psichologinėje ir pedagoginėje literatūroje akcentuojama, kad pradiniam vaikų ugdymo etape svarbią vietą užima meninis ugdymas (Gordon, 1979; Myers, 2008; Velička, 1995; Katinienė, 1998). Muzikinis ugdymas vidurinėsios vaikystės tarpsnyje yra labai svarbus, nes šiame amžiuje aktyviai lavinami vaiko muzikiniai gabumai. E. Gordon (1998) teigimu, jeigu iki dešimties metų muzikiniai vaiko gabumai yra nelavinami, vėliau juos išugdyti yra ganėtinai sunku.

6-7 metų amžiaus vaikai yra kupini entuziazmo, domisi žaidimais, nori pirmauti, mėgsta kartoti užduotis. Pastebėta, kad įvairūs žaidimai, mįslės, eilėraščiai bei dainelės džiugina ir kelia jų nuotaiką (Walsh, 1997). Jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaikai pradeda įgyti sąvarankiško mokymosi įgūdžių, pradeda domėtis kultūros pasauliu, bręsta jų vertybinės nuostatos. Šiuo laikotarpiu tobulėja vaiko loginis mąstymas, lavėja vaizduotė, suvokimas, kalbiniai sugebėjimai, atmintis bei dėmesys (Montessori, 2000).

J. Piaget vaikus maždaug nuo 7 iki 11 metų priskiria konkrečių operacijų stadijai. Operacija yra tam tikras veiksmas, kuriuo manipuliuojama objektais arba jų atspindžiais sąmonėje. Šioje stadijoje vaikai išmoka klasifikuoti bei grupuoti informaciją. Vaikas, suvokęs klasifikacijos operaciją bandyti it pritaikyti savo naujus gebėjimus (Žukauskienė, 1996).

Pagrindinė veikla šiame vaiko vystymosi procese yra mokymasis. Mokymosi proceso metu išryškėja vaiko psichikos bruožai. 2-3 klasės mokinių dėmesys tampa vis labiau valingesnis, mokiniai pradeda atskirti esminius požymius nuo ne esminių, analizuoti suvokiamus reiškinius bei daiktus. Vidurinėsios vaikystės amžiaus tarpsnio metu lavėja valinga atmintis, didėja žodinio loginio ir prasminio įsiminimo vaidmuo. Šiuo laikotarpiu vaikai tampa labiau nepriklausomi nuo tėvų priežiūros, savarankiškesni, tačiau tėvų parama išlieka reikalinga. Vaikai įsitraukia į draugystės ryšius su bendraamžiais, kur sukuria savitą žodyną bei bendravimo taisykles (Gintalaitė, 2016).

Kadangi šio mokslinio darbo pagrindinė idėja – pradinių klasių moksleivių pop choro analizė, o šis amžiaus tarpsnis dažniausiai apibūdinamas kaip vidurinioji vaikystė, toliau pateikiamas tekstas skiriamas jos analizei.

Vidurinėsios vaikystės amžiaus tarpsnis

Kiekvienas vaikas yra individualybė. Tačiau egzistuoja vaiko vystymosi dėsningumas. Ugdymo menas reikalauja pažinti žmogų ir jo raidos dėsningumus. Žmogus vystosi visą gyvenimą, nuo gimimo iki mirties. Pagrindiniai vystymosi veiksniai yra žmogaus fizinė, psichologinė ir dvasinė raida. Būtina žinoti, kokia kryptimi reikia veikti tam tikrame amžiaus tarpsnyje.

Pradinių klasių ugdymo etape skleidžiasi ir bunda vaiko emocinis pasaulis. Jis pasidaro ypatingai jautrus grožiui. Ritmas, menas, vaizdingas pasakojimas, muzika – tai veikia vaiko jausmus bei yra veiksmingiausia vaiko ugdymo forma šiame laikotarpyje. Veiksmingiausia yra tai, su kuo vaikas gali susitapatinti per jausmus.

Emociniam vaiko vystymuisi neapsakomai didelę reikšmę turi judesys. Ritmiškas judesių su muzika atlikimas sudomina vaiką ir palaiko teigiamas emocijas. Judesio pagalba vystosi vaiko vaizduotė, dėmesys, artistiškumas, lavėja kūno judesiai. H. Šečkuvienė (2004) teigia, kad judesys yra viena iš pagrindinių muzikinės veiklos rūšių, kuri tenkina vaikų poreikį judėti, o judėdami vaikai perteikia muzikos sukeltas emocijas.

D. Mockevičienės (2003) teigimu, judesį leidžiama suprasti kaip neutralų, psichofizinį reiškinį, gyvybės jėgų sankaupą, kurios išreiškia jutimą bei egzistavimą. Judesys yra fizinis ir psichinis reiškinys, o motorika psichofizinis gebėjimas, kuris per raumenų darbą išreiškia išgyvenimus ir jutimus. Ypatingai glaudų ryšį tarp motorikos ir psichikos pripažino ne tik psichologai, bet ir fiziologai. Judėjimas apibūdinamas kaip kiekvienos būtybės gyvybingumo požymis. Vaikui judėjimas yra biologinis poreikis, pasaulio ir savęs pažinimo būdas. J. Laužiko (1997, p. 112) teigimu, „žmogus bus toks, kaip jis juda, kadangi ne tik psichika veikia judesį, bet taip pat ir judesys psichiką“.

Z. Birontienė (2008) teigia, kad, manipuluodami žaislais, vaikai nepastebimai ugdo riešo bei pirštų judesių greitumą, koordinaciją, išmoka veiksmus kontroliuoti akimis. Išmokę įvairių griebimo, siekimo bei perkėlimo judesių derinius, juos pritaiko konstrukciniams, judriesiems žaidimams, mokosi kopijuoti, piešti, lipdyti, karpyti. Ateidamas į mokyklą vaikas geba atlikti gana sudėtingos koordinacijos judesius. Pirštų ir riešo judesiai yra susiję su aplinkos suvokimu, kalbos išsilavinimu ir intelektine smegenų veikla. Jų išlavėjimas parodo ne tik motorikos, bet ir psichikos išsivystymo lygį. Taigi pirštų ir riešo judesių išlavėjimas yra labai svarbūs, mokantis įvairių technologijų (konstravimo, lipdymo, karpymo), šokių, grojimo muzikos instrumentu ir yra ypač svarbūs ruošiant vaikus mokyklai.

Vienas iš svarbiausių vaiko fizinio pasirengimo mokyklai komponentų yra smulkioji motorika (Legkauskas, 2013). Tai vaiko gebėjimas pirštais ir riešu atlikti tikslumo reikalaujančius judesius. Smulkiosios motorikos išsivystymas priklauso ne tiek nuo amžiaus, kiek nuo praktikos, užsiimant smulkiosios motorikos reikalaujančiomis veiklomis. Jeigu septynerių metų vaiko motorika nepakankamai išsivysčiusi, ją galima paskatinti atitinkamais pratimais: įvairių figūrų karpymu iš popieriaus, siūlų kamuoliukų vyniojimu, užtrauktukų užsisegimu, lipdymu, batų užsirišimu ir pan.

Vidurinėsios vaikystės laikotarpiu, vykstantis smegenų augimas taip pat turi įtakos judėjimo gebėjimams ir rankų bei akių koordinacijos tobulėjimui. Mokyklinio amžiaus vaikai puikiai atlieka veiksmus, kurie reikalauja koordinuoti kūno judesius bei regėjimą, pavyzdžiui: groti muzikos instrumentu, mėtyti kamuolį į krepšį. Mokyklinio amžiaus vaikų smulkiosios motorikos sugebėjimai

nuolat tobulėja. Mokyklinio amžiaus vaikai ypatingai domisi veikla, kuri leidžia išbandyti greitai tobulėjančius smulkiosios motorikos gebėjimus (Boyd, Bee, 2010).

S. Owczarek (2005) teigimu, vaiko judesių vystymasis yra susijęs su fiziologiniu, somatiniu, psichiniu, protiniu ir socialiniu išsivystymu. Ikimokykliniu laikotarpiu sparčiai vystosi vaiko motoriniai gebėjimai. Didėja ir vaiko sumanumas, judesiai darosi labiau pritaikyti prie kintančios situacijos. Vaikai mokosi plaukti, čiuožti, slidinėti, važiuoti dviračiu bei groti muzikos instrumentais. Baigiantis šeštiesiems gyvenimo metams vaikas pasiekia mokyklinę brandą. Vaiko protiniai ir motoriniai sugebėjimai yra pakankamai išsivystę, tad vaikas gali nesunkiai adaptuotis mokyklos aplinkoje.

Pradinio mokyklinio amžiaus vaikai išmoksta stebėti ir suprasti savo elgesį bei vidines būsenas. 7-8 metų vaikas jau gali tiksliai nusakyti savo asmenybės savybes, tiek pozityvias, tiek negatyvias. Apibūdinamas savo asmenybę vaikas dažnai akcentuoja ką moka („aš gerai žaidžiu futbolą“, „aš moku gerai dainuoti“). Šiame amžiaus tarpsnyje vaikai samprotauja apie gebėjimus, išvaizdą, veiklą lygindami save su kitais bendraamžiais, todėl asmenybės vaizdas tampa vis labiau realistiškas (Navickas, Vaičiulienė, 2010).

A. Landsbergienė (2019), aptaria vaikų amžiaus tarpsnius pagal fizinę, emocinę, socialinę bei kognityvinę raidą. Pasak autorės šiame amžiaus tarpsnyje vaikai tampa labai smalsūs, trokšta dalintis savo emocijomis, yra drąsūs, didžiuojasi savimi. Vaikams patinka įgyti naujų žinių ir demonstruoti jas savo šeimos nariams. Šiame amžiaus tarpsnyje didėja vaikų sąvarankiškumas, vaikai nori patys spręsti įvairiausias problemas ir priimti sprendimus. Vaikai pradeda mąstyti strategiškai, vis geriau geba susitelkti į užduotis. Šiuo laikotarpiu itin svarbus tampa bendravimas su draugais. A. Landsbergienės (2019) teigimu, dešimties metų vaikai išmano populiariają muziką bei turi mėgstamų dainininkų, domisi madingais dalykais ir tampa popkultūros dalimi. Labai svarbi tampa išvaizda: šukuosena, aprangos stilius.

Šiuo amžiaus tarpsniu tėvai yra svarbiausi mokytojai. Konkretus tėvų elgesio pavyzdys yra geriausias vaiko mokytojas. Tokio amžiaus vaikai dar linkę idealizuoti savo tėvus: tėtis atrodo galingiausias pasaulyje, o mama pati nuostabiausia. Idealistinis požiūris į tėvus pradeda keistis devintaisiais dešimtaisiais gyvenimo metais. Tėvai nebeatrodo niekada neklystantys, tačiau vis dar išlieka svarbūs ir reikšmingi vaiko gyvenime. Mokyklinio amžiaus vaikui vis reikšmingesni tampa draugai, kurie dažnai lemia jų elgesį, veiksmus ir poelgius. Šiuo laikotarpiu vaikams yra labai svarbios žaidimo ir tarpusavio bendravimo su bendraamžiais taisyklės (Mažeikienė, 2019).

Apibendrinant galima teigti, kad vienas svarbiausių dalykų ugdyme yra žinojimas, kokie būdai yra efektingiausi siekiant ugdyti asmenybę tam tikrame amžiaus tarpsnyje. Pagrindinis vaiko ugdymo aspektas pradinėse klasėse yra emocija, kuri dažniausiai išreiškiama judesio pagalba. Visi anksčiau minėti autoriai aptaria judesio reikšmę vaikui. Svarbu, kad mokymasis vaikas patirtų emociją, kuri jam padėtų patirti mokymosi džiaugsmą bei įsisavinti mokomąją medžiagą. Šiame amžiaus tarpsnyje išryškėja vaiko asmenybės bruožai, jis geba įvardinti jam patinkančias veiklas ir apibūdinti save kaip asmenybę. Nors

tėvai išlieka svarbūs ir reikšmingi vis svarbesnę vietą šiame amžiaus tarpsnyje užima draugai, nuo kurių gali priklausyti vaiko elgesys.

1.3 Informacinių technologijų įtaka vaikų ugdymui

Informacinės technologijos (IT) vis labiau veikia mokymo ir mokymosi metodus bei daro įtaką ne tik mokymo turiniui, bet ir ugdymo procesui (Nekrašaitė, Petkus, 2009). IT galima apibrėžti kaip technologijas, apimančias kompiuterį (programinę ir techninę įrangą), kompiuterinius tinklus arba kitus skaitmeninius įrenginius, kurie gali būti naudojami, pritaikomi ir integruojami mokymosi arba kitose veiklose. Šiuolaikinės technologijos skverbiasi į mokymo aplinką kaip vienas iš svarbiausių elementų, kuris didina ugdymo efektyvumą. V. Dagienės² teigimu, informacinių technologijų taikymas ugdymo procese atveria mokiniams naujas perspektyvas bei leidžia jiems geriau pažinti aplinkos bei kultūrinius skirtumus ir panašumus, ugdo bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius, skatina kūrybiškumą, atvirumą naujovėms.

IT muzikos mokymo procese remiasi integracijos, bendradarbiavimo, individualizuoto mokymo bei kūrybiškumo principais. Kūrybiškumas apibūdinamas kaip universaliausias principas, kuriuo turėtų būti remiamasi visose IT taikymo srityse. IT gali būti naudojamos tokiose muzikinėse srityse kaip:

- muzikavimo
- muzikos kūrimo, improvizavimo, aranžavimo, komponavimo
- muzikos kalbos suvokimo ir praktikos
- klausomos ir atliekamos muzikos apibūdinimo ir vertinimo
- muzikinės raiškos sociokultūrinėje veikloje (Informacinių komunikacinių technologijų taikymo ugdymo procese galimybės, 2005).

Didelę reikšmę muzikos ugdymo procese turi kompiuteriniai tinklai, internetas –kūrybinis bendradarbiavimas, informacijos paieška bei jos perdavimas. Internetas gali būti naudojamas taip (Rasikienė, 2013):

- kaip vaizdinė priemonė;
- informacijos šaltinis (audio, video filmai, mokomoji medžiaga);
- komunikacijos ugdymo priemonė (forumai, elektroninis paštas, konferencinės pamokos)

IT yra puikus įrankis bendrauti, mokytis, pramogauti. Informacinės technologijos – tai kelias į ateitį, suteikiantis galimybes, pokyčius ir įvairovę. Jis įgalina atlikti tai, ko realiame gyvenime atlikti neįmanoma: virtualaus pasaulio erdvė yra neapėpiama, IT treniruoja, ugdo gebėjimus realaus pasaulio veikloms. Informacinės technologijos suteikia daug galimybių kasdienei mokinių veiklai plėtoti, nadutotis

---

² *Apie tikslingą IT priemonių naudojimą pamokose:* < <https://www.pedagogas.lt/tinklarastis/straipsniai/apie-tikslinga-it-priemoniu-naudojima-pamokose-20.html> >

žodžio, rašto, vaizdo kaip bendravimo priemonių teikiamais pranašumais savarankiškumui ugdyti, nuolatinei žinių paieškai bei informacijos apdorojimui, kasdienės veiklos planavimui ir asmenybės tobulėjimui (Gudonienė, 2011).

Kompiuteris yra viena svarbiausių kompiuterinių muzikos technologijų priemonių. Išskiriami trys kompiuterio taikymo muzikiniame ugdyme metodai (Rasikienė, 2013, p. 20):

- 1) kompiuteris – mokytojas (kompiuteris vadovauja mokymuisi, t.y. pateikia klausimą, patikrina žinias, moko naujų dalykų).
- 2) kompiuteris – priemonė (kompiuteris naudojamas kaip instrumentas, padedantis veiksmingiau ir greičiau atlikti užduotis, surasti informaciją ir pan.)
- 3) kompiuteris mokymosi terpė – (kompiuterio galimybės naudojamos muzikinio mokymosi aplinkai sukurti. Besimokančiajam suteikiama galimybė klajoti po kompiuterio pateiktą aplinką bei informaciją, eksperimentuoti, pažinti ir išreikšti savo mintis).

2010 m. Ugdymo plėtotės centro atliktas mokslinis tyrimas³ parodė, kad pagrindinė prielaida naujai ugdymosi kultūrai plėtoti šiandieniniame ugdymo procese laikytinas informacinių ir komunikacinių technologijų pritaikymas, nes:

- informacinių technologijų naudojimas skatina mokinių įsitraukimą į ugdymo procesą ir motyvaciją mokytis.
- sudaromos geresnės sąlygos individualizuotam bei grupiniam mokymuisi.
- technologijos mokytojui suteikia galimybę tapti profesionaliu mokymosi proceso kūrėju, organizatoriumi bei pagalbininku.
- ugdymo įstaigoms technologijos sudaro geresnes sąlygas visų suinteresuotų ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimui (Ugdymo plėtotės centras, 2010).

Šiuolaikinių technologijų įtaką galime pajusti ir vaikų pop choro muzikos atlikimo veikloje. Vaikai naudojami šiuolaikinėmis technologijomis ir bando internete peržiūrėtą medžiagą pritaikyti chorinėje veikloje. Tai verčia keisti vaikų choro organizavimo bei choristų ugdymo principus. Ši aplinkybė ypač svarbi šiandien, kai keičiasi asmens muzikiniai interesai ir didėja pasirinkimo jiems tenkinti galimybės. Ypač svarbus tampa supratimas kodėl vaikas nori judėti, kokie vizualūs simboliai žadina jo smalsumą, kokios įvaizdžio detalės atskleidžia jam reikiamą informaciją, kokia kolektyvinė veikla ir kodėl patenkina vaiko socialinio bendrumo jausmą.

---

³ *Inovatyvių mokymo metodų ir IKT taikymas*. II knyga. Vilnius: Ugdymo plėtotės centras, 2010, 97p.

2. VAIKŲ MUZIKINĖ RAIŠKA POP CHORE

Chorinis dainavimas, kaip žodžių ir muzikos sintezė – viena labiausiai įvairaus amžiaus žmonėms prieinamų ir mėgiamų meno sričių. Jis, kaip kolektyvinio atlikimo menas, savo prigimtimi yra masinis menas. Dainavimas chore skatina bendrystę ir yra viena iš veiksmingiausių priemonių žmogaus estetiniam ugdymui bei asmenybės saviraiškai. Kolektyvinė veikla ugdo vaiko asmenybę, lavina gabumus, kelia jų vokalinę kultūrą. Chorų koncertai skaidrina gyvenimą, dvasiškai taurina pačius dainininkus ir klausytojus, kelia jų nuotaiką, skatina optimizmą (Gudelis, 2001).

Choras – dainininkų kolektyvas, kuriam vadovauja dirigentas. Chorai dažniausiai būna mišrūs ir lygių balsų. Mišrų chorą sudaro vyrų ir moterų balsai arba berniukų ir vyrų balsai. Lygių balsų choras, tai moterų choras, vyrų choras, vaikų choras. Choro dainavimą dažnai palydi instrumentinis pritarimas. Choras, kuris dainuoja be instrumentinio pritarimo vadinamas choru *a capella* (italų k. – „kaip koplyčioje). Chorai gali būti klasifikuojami ir pagal institucijas. Gali būti bažnyčios chorai (skirti atlikti sakralinę, krikščioniškąją muziką); kolegijų ir universitetų chorai; bendruomenių chorai (vaikų ir suaugusiųjų) ir mokyklos chorai. Pastebima ir kita vaikų choro atmaina – pop choras. Šio choro paskirtis yra supažindinti ugdytinius su šiuolaikinės populiariosios muzikos žanrų sritimis, solinio dainavimo praktika bei ansamblinio atlikimo darna.

Popmuzika [angl. *popmusic*, sutr. *Pop*, *pops* < angl. *pop (ular) music* – populiari muzika], populiariosios muzikos primityvioji atmaina XX a. II pusės ir XXI a. buitinė muzika (dažniausiai jaunimo) dar vadinama kaip komercinė muzika. Popmuzika dar apibūdinama kaip populiari, pramoginė, šiuolaikinė įvairių stilių muzika (Terminų žodynas, 2018). Popmuzika gyvuoja kaip komercinės pop kultūros (kino, radijo, televizijos) ir popmeno (scen. renginių) dalis bei šou verslo objektas. Tekstus ir muziką kuria muzikos mėgėjai (grupėmis ir pavieniui), dažniausiai iš klausos. Muzika kuriama ir įrašoma garso įrašų studijose elektroniniais garso sintezatoriais, įvairiomis garso įrašų sistemomis. Pagal fonogramas atlikėjai dainuoja koncertų metu. Kūriniai dažniausiai būna mėgėjiški, buitiski, nesudėtingos melodikos bei lengvai įsimenami. 8 dešimtmetyje grupiu sudarymas ir koncertavimas pagal fonogramą tapo įprastas. Apie 1974 m. susiformavo ypač primityvus, vaikiškų intonacijų paauglių stilius (angl. *teenager's music*) (Muzikos enciklopedija, 2007).

2.1 Pop choras kaip vaikų motyvacinis interesus atliepanti veiklos forma

Atsiradus skaitmeninėms technologijoms vizualusis menas tapo viena iš pagrindinių laisvalaikio formų. Muzika turėjo būti įsimenama, kad atlikėjas galėtų užmegsti emocinį ryšį su žiūrovu. Ypatingą svarbą įgavo šokiai, kostiumai, inscenizacija bei dainų repertuaro parinkimas. Pop choro muzikinė veikla koncentruojasi ne tik į muzikos atlikimą, bet ir jos atlikimo vizualizaciją bei kontaktą su žiūrovu. Svarbiais pop choro veiklos komponentais tampa vizualiniai simboliai, įvaizdžio detalės bei scenografija

ir judesių naudojimas, o tai yra svarbiausi motyvacinius interesus skatinantys veiksniai vidurinėsios vaikystės amžiaus tarpsnio vaikams. Motyvacija apibūdinama kaip vidinių procesų visuma, kuri skatina ir kryptingai nukreipia veiklą (Lekavičienė ir kt., 2007). D. Augienė (2001) teigia, kad motyvacija yra asmenybės brendimo varomoji jėga.

Ši veikla įtraukia ir sudomina vaikus, nes jie gali laisvai išreikšti save, pritaikyti ir realizuoti idėjas, kurias mato internete, televizijoje ar kitų šiuolaikinių technologijų platybėse. Vadovas tampa tarsi tarpininku vaikų pop choro veikloje ir padeda vaikams rinktis kokios idėjos labiau tinkamos kūrinio realizavimui, kokios vizualinės priemonės ir įvaizdžio detalės padeda perteikti atliekamo kūrinio mintį ir kokiomis priemonėmis atlikėjai galėtų pritraukti žiūrovų dėmesį.

Pop choro veikla remiasi judesio naudojimu kūrinio atlikimo metu. Judesys išlaisvina galimybę kurti, ateina noras atrasti, komponuoti iš savo patirties, kurią vaikas įgauna dalyvaudamas muzikinėje veikloje, o ne stebint, kartojant ar imituojant savo mokytoją (Banevičiūtė, 2008). Judesiai atliekami pagal ritmą ugdo vaikų ritminį suvokimą, vaikai muzikuoja ir lavina klausą. Išnaudojamas vaikų polinkis kolektyvinei ritminei veiklai, suteikiama galimybė vaikų ritminės veiklos raiškai.

Kitas svarbus elementas pop choro veikloje yra sceninio įvaizdžio kūrimas. Atlikėjo įvaizdis – tai jo „veidas“, kurį jis pats susikuria ir parodo klausytojui, bei kuriuo save reprezentuoja (Lina Navickaitė – Martinelli 2013). Vaikai nuolat stebi atlikėjų sceninį įvaizdį interneto platybėse, per televiziją, o tai kelia susižavėjimą ir pritraukia dėmesį. Pop choro veikloje siekiama kurti bendrą sceninį įvaizdį bei naudoti įvairią simboliką, kad ši veikla taptų nenuobodi ir skatintų vaikų susidomėjimą. Simboliai egzistuoja visame pasaulyje ir yra įvardinami kaip tarpininkai tarp vidinio ir išorinio pasaulio. Įvairių simbolių ir kostiumų pagalba vaikai lengviau supranta atliekamos dainos prasmę, ją atlikti tampa įdomiau.

Pop choro veikloje vaikus žavi ir muzika bei popmuzikos dainų repertuaras, kuris yra artimas šio amžiaus vaikų muzikos suvokimui ir atitinka jų lūkesčius. Šiai muzikai yra būdinga nesudėtinga aranžuotė, visiems suprantami ir greitai įsimenami tekstai, todėl ši muzika yra artima žmogaus vidinei būsenai (Katkus, 2006). Tai kad dainos būna vaikam pažįstamos motyvuoja juos dar labiau domėtis pop choro muzikine veikla bei įdėti daugiau pastangų mokantis naują dainų repertuarą. Vaikams yra aktuali muzika, kurią jie girdi kasdien ir tai tampa neatsiejama gyvenimo dalimi. Popmuzika yra labai įvairi, praturtinta daugelio muzikos stilių fragmentais. K. Myers (2006) teigimu, žmogus klausydamas popmuzikos jaučiasi kaip „namie“.

Apibendrinant galima teigti, kad pop choro muzikinė veikla koncentruojasi ne tik į muzikos atlikimą, bet ir jos atlikimo vizualizacijos elementus. Judesio naudojimas išlaisvina vaiko saviraišką bei skatina kurti. Sceninio įvaizdžio kurimas skatina vaikų susidomėjimą muzikine veikla, padeda įsijausti į atliekamą kūrinį bei suvokti jo prasmę. Nesudėtingų ir žinomų dainų repertuaras motyvuoja dar labiau įsigilinti į muzikos atlikimą ir pajusti muzikos atlikimo džiaugsmą.

2.2 Veiksniai, motyvuojantys vaikus dalyvauti pop choro veikloje

Motyvacija užsiimti patinkančia veikla yra pagrindinis stimulus, kuris padeda vaikui laisvai save išreikšti neformalioje muzikinėje veikloje. Atsiranda įvairūs *vidiniai* bei *išoriniai* veiksniai, kurie gali ją skirtingai paveikti. Mokslininkai (Ambramauskienė, 2005, Ryan, Deci, 2000, Rinkevičius 2005, Jovaiša, 2001) pateikia įvairius motyvacijos klasifikavimo būdus, tačiau dažniausiai sutinkamas motyvacijos skirstymas į dvi rūšis: *vidinę* ir *išorinę*. Išskiriamos dvi pagrindinės veiksmų grupės susiję su besimokančiuoju ir jį supančia aplinka. Veiksniais, kurie daugiausiai motyvuoja vaikus neformaliai muzikinei galima laikyti asmenines vaiko savybes, pedagogą, šeimą bei bendraamžių įtaką. Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas kuria palankią mokymosi aplinką vaikui, kuri gali daryti įtaką visiems išvardintiems veiksniams.

Šeima. Šeimos indėlis į vaiko muzikinio gyvenimo sėkmę gali būti lemiamas. Aplinka, kurioje vaikas auga turi didelės įtakos dvasiniam ir meniniam vaiko patyrimui, asmenybės brandai, formuoja vaiko dvasinio ugdymo ir intelekto pagrindus, vertybines orientacijas (Pečeliūnas, 2004). Neformalioji muzikinė veikla negali būti vaikui primesta, nes tai iš anksto sudaro muzikos mokymosi motyvacijos stoka. Tėvai turėtų žinoti, kad domėjimasis muzika, muzikavimo malonumą skatina teigiamas šeimos požiūris į šią meno rūšį. R. Pečeliūnas (2004) teigia, kad vaikas iš šeimos paveldi gabumus ir polinkius meninei veiklai. Z. Rinkevičius (2005) išskiria tokias motyvacijos mokyti stiprinimo priemones: tėvų domėjimasis vaikų pasiekimais, morališkas palaikymas, sąlygų muzikuoti namuose sudarymas, vertingų radijo, televizijos laidų klausymasis, apsilankymas koncertuose ir kt.

Atlikti tyrimai rodo, jog tėvų įsitraukimas į ugdymo procesą lemia didesnę vaikų pasitikėjimą savimi. Vaikas užtikrinčiau ir drąsiau jaučiasi ugdymo įstaigoje, pasižymi aukštesne saviverte bei laisviau bendrauja su bendraamžiais. Tėvų dalyvavimas vaikų ugdymo procese taip pat yra vienas iš svarbiausių veiksmų, kuris lemia vaikų tobulėjimą ir pasitikėjimą savimi. S. Suzuki sukurtoje muzikinėje sistemoje teigiama, kad tėvai padeda kasdienėse vaiko pratybose, jų vaidmuo yra vadovaujant ir skatinant padėti vaikui pajusti svarbą to, ką jis daro. S. Suzuki ugdymo sistemoje kooperuojasi vaikas, mokytojas bei tėvai. Tėvų vaidmuo yra lankyti kiekvieną pamoką su vaiku ir vadovauti jų praktiniams darbams namuose. Tėvai įtraukiami į visą ugdymo procesą, nes jiems reikia kartu klausyti muzikinių įrašų, padėti kurti palaikymo, švelnumo, supratimo ir skatinimo aplinką, kartu su vaiku lankyti grupines pamokas, koncertus (Jareckienė, Jankuvienė, 2010).

Bendraamžiai. Bendravimas yra viena iš svarbiusių mūsų gyvenimo dalių, nes sudaro sąlygas pritaipyti visuomenėje ir patenkinti mūsų poreikius. Kiekvieno vaiko svarbi gyvenimo dalis yra bendraamžiai, kurie šiame amžiaus tarpsnyje tampa vis labiau svarbūs. V. Mažeikienės (2019) teigimu, šiame amžiaus tarpsnyje bendraamžiai tampa vis reikšmingesni ir dažnai gali lemti vaiko elgesį, veiksmus ir poelgius. Pripažinimas bei populiarumas bendraamžių tarpe taip pat gali tapti neformaliai muzikinei

veiklai motyvuojančiu veiksmu. Pasak V. Rajecko (1995) mokinys geriausiai atsiskleidžia būdamas ir veikdamas kitų bendraamžių tarpe. Anot A. Vilkelienės (2003), muzikai gabiems vaikams vieni iš svarbiausių poreikių yra būti pripažintiems, mylimiems bei būti su įvairių gabumų vaikais ir skleisti savo talentą visuomenei. Draugystė tarp bendraamžių taip pat daro įtaką susidomėjimui muzika. Bendraamžiai skatina savo gerai muzikuojantį draugą ir toliau tobulėti, o jis džiaugiasi savo draugų padrąsinimu ir palaikymu (Lehman, Sloboda, Woody, 2007).

Vadovo kompetencijos. Vadovo įtaka muzikos mokyme neabejotinai yra vienas iš veiksnių, kuris motyvuoja vaikus neformaliai muzikinei veiklai. Vadovas gali stiprinti mokinių motyvaciją dalyvauti muzikinėje veikloje padėdamas suvokti veiklos prasmingumą, jos naudą patiems dalyviams bei kurdamas bendravimo ir bendradarbiavimo atmosferą (Barkauskaitė, Motiejūnienė 2004). Pasak Z. Rinkevičiaus (2005) muzikos pedagogas turi būti kūrybinga asmenybė, kuri geba pateikti savo dalyką savitai ir originaliai, bendraudamas su mokiniais skatinti jų kūrybinį mąstymą ir meninį skonį. Atlikdamas savo vaidmenį muzikos pedagogas komunikuoja su mokiniais ne tik per kalbą, bet ir per muzikos kūrinio atlikimą ir suvokimą.

Choro vadovo tikslas – skatinti vaiko saviraišką ir saviugdą. Saviraiška apibūdinama kaip patirties ir prigimties realizavimas veikloje, elgesyje ir išsakykmuose (Jovaiša, 1993). Meno sferoje saviraiška yra meninės veiklos ir meno kūrinio funkcionavimo ypatybė (Kievišas, 2007). Laisvoje saviraiškoje atsiskleidžia individualybė, talentai ir išgyvenimai, joje bręsta asmenybė. Saviraiška atskleidžia vaikų poreikius, požiūrius, vertybinę orientaciją bei vidinio gyvenimo problemas.

Savirealizacijos poreikis. Kaip jau buvo minėta aukščiau pateiktame tekste pradinio mokyklinio amžiaus vaikai užsiima aktyviomis veiklomis, kurios kelia jų susidomėjimą ir džiaugsmą. Atsiranda vaikų poreikis dalyvauti kultūriniame, socialiniame gyvenime ir išreikšti save kaip asmenybę. Asmenybė – tai vidinių žmogaus veiksnių visuma, kuri sąlygoja jo elgesį, atsakingumą ir savarankiškumą (Jovaiša, 1993). Veikla yra nepaprastai svarbi asmenybės vystymuisi.

A. Maslow išskyrė penkis asmenybės poreikių lygmenis⁴:

- pirmasis lygmuo – fiziologiniai žmogaus poreikiai (vanduo, maistas, oras ir kt.);
- antrasis lygmuo – saugumo poreikiai (fizinės, psichinės grėsmės nebuvimo ir pan.);
- trečiasis lygmuo – socialiniai, meilės ir emocinių ryšių poreikiai;
- ketvirtasis lygmuo – pagarbos ir savigarbos poreikiai;
- penktasis lygmuo – savirealizacijos poreikis, kuriuo siekiama atskleisti savo gabumus;

Muzikinis ugdymas orientuotas į penktąjį asmenybės poreikių lygį, nes atveria savirealizacijos galimybes ir skatina gabumų raišką. Kalbant apie muzikinį asmenybės ugdymą būtina išskirti ugdytinio savirealizacijos ir saviugdą reikšmę. Ugdymas kaip ypatinga kūrybinė veikla, reikalauja laisvės ir

---

⁴ Maslow's Hierarchy of Needs: <https://www.simplypsychology.org/maslow.html>

savarankiškumo, jis negali būti atneštas per prievartą, nes automatiškai tampa blogiu (Pukelis, 1998). Muzikinio ugdymo procese reikia ieškoti vaiko savirealizacijos būdų atsižvelgiant į asmens brandą.

Apibendrinant galima teigti, kad pagrindiniai veiksniai, kurie skatina vaikų motyvaciją dalyvauti pop chore yra šeima, bendraamžiai, choro vadovas bei šio amžiaus tarpsnio vaikų savirealizacijos poreikis. Šeimos įsitraukimas į ugdymo procesą lemia didesnę vaiko pasitikėjimą savimi, jis tvirčiau jaučiasi ugdymo įstaigoje bei greičiau tobulėja. Bendraamžiai šiame amžiaus tarpsnyje tampa vis labiau svarbūs, todėl dažnai lemia vaikų elgesį. Choro vadovas kuria bendravimui ir bendradarbiavimui palankią aplinką, kuri padeda vaikui pajusti veiklos naudą, prasmingumą ir kelią vaikų motyvaciją dalyvauti pasirinktoje veikloje. Šiame amžiaus tarpsnyje atsiranda savirealizacijos poreikis, todėl vaikas renkasi aktyvias veiklas, kuriose galėtų išreikšti save.

2.3 Veiksniai aktyvinantys muzikinę raišką vaikų pop chore

Viena iš pagrindinių veiklų, kuri skatina vaikų susidomėjimą ir saviraišką vidurinėsios vaikystės amžiaus tarpsnio metu yra aktyvi veikla, kuri susijusi su judesiu. Judėjimas vaikams yra geriausias metodas išreikšti suvokimą apie muziką. Judesių atlikimas padeda vaikams įsitraukti į veiklą bei sklandžiau ir laisviau joje dalyvauti (Reynolds, Long, Valerio, 2007). K. Orff (Jareckienė, Jankuvienė, 2010) muzikinio ugdymo sistema taip pat remiasi natūraliu vaikų poreikiu judėti ir aktyviai pažinti pasaulį. Svarbiausias K. Orff muzikinės sistemos bruožas yra kūryba ir improvizacija pasitelkiant balsą, kūno perkusiją bei perkusinių instrumentų grupes. K. Orff teigimu, judesys turėtų būti suprantamas kaip muzikos išraiška kūnu, kuri kyla iš ritmo ir vaizduotės poreikių. Judesiai atliekami ekspromtu, spontaniškai. K. Orff savo sukurtoje muzikinėje sistemoje pateikia judesių klasifikaciją:

- lengvas bėgimas ir šuoliavimas;
- reakcijos greičio pratimai;
- šuoliukai;
- bėgimas
- ėjimas įvairiomis kryptimis;
- šuoliavimas;
- siūbavimas ir kt. (Jareckienė, Jankuvienė, 2010).

E. J. Dalcroze teigė, kad muzikinio ritmo ir judesių pagalba yra žadinamas žmogaus pusiausvyros ir darnos jausmas. Judesiais galima atkurti nuotaiką bei emocinę būseną, kurią sukelia muzikinis kūrinys. Muzika skatina vaikų poreikį judėti bei kelia judesio impulsus. Ritmiška muzika aktyvina žmogaus organizmo motoriką, todėl atsiranda nesąmoningų judesių (Jareckienė, Jankuvienė, 2010). Į muzikinę veiklą integruotas šokis yra tarsi judesio kalba, kurioje yra užkoduota stipri simbolinė reikšmė. Laisvi

kūno judesiai padeda vaikams integruoti žinias, bendravimą, emocijas bei suprasti aplinkinį pasaulį. Judesių pagalba vaikai pajaučia sąsają tarp savęs ir kitų, lengviau susigauja idėjų ir jausmų realybėje. Šokdami vaikai pradeda pažinti savo kūną, o judesys naudojamas tarsi komunikacijos priemone. Jie pradeda suprasti, kad nuo jų emocijų ir jausmų priklauso judesio kokybė, o tai labai susiję su erdvės pojūčiu, muzika, ritmu bei aplinkiniais.

Kitas svarbus veiksnys aktyvinantis muzikinę raišką yra sceninio įvaizdžio kūrimas. Mados analitikas ir įvaizdžio kūrėjas K. Bogomolov (2009) teigia, kad labai svarbi sceninio įvaizdžio detalė yra atlikėjo apranga ir išvaizda, kuri atitiktų atliekama dainą bei koncerto tematiką. Nemažiau svarbus aspektas kuriant atlikėjų įvaizdį yra aplinkinių reakcija. Kuriant sceninį įvaizdį reikia pagalvoti apie tai, kokiai auditorijai jis yra skirtas, ką juo norima pasakyti bei kokiems žmonėms norima padaryti įspūdį (Legkauskas, 2012).

Svarbus vaidmuo atliekant pop choro muziką tenka ypač aktyviai atlikėjo emocinei raiškai. Pasak A. Katinienės (2003), žmogus emocionaliai reaguoja į muzikos raiškos priemones, įsiklauso į jų skambėjimą, o tai sužadina tam tikras emocijas. J. Abramauskienė (2002) teigia, kad muzika lavina vaizduotę, pažadina žmogaus gebėjimą suvokti organizuotą garsų pasaulį, veikia žmogaus jausmus ir jo dvasią bei plėtoja emocinę patirtį. Emocijų raišką ryškiausiai pastebime žmogaus veide. Veido mimika yra išraiškingi veido judesiai, kurie perteikia prasminį arba emocinį turinį (Piličiauskas, 1987). Muzikinės veiklos metu vaikai mokosi perteikti kūrinio emociją žiūrovui per veido kalbą. Lavėja vaikų artistiškas, gebėjimas įsijausti į atliekamą dainą. „Muzikos emocingumas, ekspresyvumas, atlikėjo artistiškas – tai labai svarbūs dalykai, klausytojai juos vertina“ (Šabasevičienė, Vasinauskaitė, 2015 p.99). Svarbus artistiško bruožas yra nuolatinė komunikacija su auditorija.

Komunikacija tarp atlikėjo ir žiūrovo yra vienas iš svarbiausių veiksnių, kuris aktyvina muzikinę raišką vaikų pop chore. Žiūrovai stebi pasirodymą ir vertina jį iš šalies atkreipdami dėmesį į dainos atlikimą, vizualizaciją bei sceninį įvaizdį, todėl tai motyvuoja ir įtraukia žiūrovą, sudaro sąlygas sąveikai tarp atlikėjo ir žiūrovo. A. Piličiausko (1987) teigimu, muzika yra komunikacinis procesas per kurį vaizdiniai pereina kelių lygių kodavimą: autorius koduoja savo mintis notacijoje, kurią atlikėjas paverčia garsine ir vizualine informacija, o šią informaciją dekoduoja klausytojas, kuris remiasi savo socialine bei estetinė patirtimi.

Apibendrinant galima teigti, kad judesys, sceninio įvaizdžio kūrimas, emocinė raiška bei komunikacija tarp atlikėjo ir žiūrovo yra pagrindiniai veiksniai, kurie aktyvina muzikinę raišką vaikų pop chore. Judesiais patenkinamas vaikų prigimtinis noras judėti, skatinamas tarpusavio bendravimas bei emocijų raiška. Sceninis įvaizdis padeda perteikti žiūrovui pagrindinę kūrinio mintį, atlikėjui įsijausti į atliekamą dainą bei pajusti abipusį emocinį ryšį. Emocinė raiška ugdo vaikų artistiškas bei gebėjimą per veido ir viso kūno kalbą perteikti dainos nuotaiką. Komunikacija tarp atlikėjo ir žiūrovo sudaro sąlygas

abipusiam emociniam ryšiui, kuris dainos atlikimo metu yra svarbus komponentas, siekiant įtraukti ir sudominti klausytoją.

3. MUZIKINĖS RAIŠKOS AKTYVINIMO VEIKSNIŲ ANALIZĖ VAIKŲ POP CHORO VEIKLOJE. TYRIMAS

3.1 Kokybinio tyrimo metodologija

Kokybinio tyrimo strategijos pagrindimas. Siekiant išsiaiškinti choro dalyvių bei tėvų požiūrį į veiksmus, skatinančius vaikų saviraišką pop chore buvo atliekamas empirinis kokybinis tyrimas. Kokybinis tyrimas apibūdinamas kaip sistemingas situacijos individo, atvejo, įvykio ar grupės tyrimas natūralioje aplinkoje siekiant suprasti tiriamuosius reiškinius ir pateikti interpretacinį, holistinį iš situacijų analizės kylantį paaiškinimą. Kokybinių tyrimų metodai yra lankstūs, nes orientuoti į interpretaciją ir sutelkia dėmesį į situacijos bei elgesio ryšį (Kardelis, 2002). Kokybinis tyrimas apima gana plačią sritį – veiklą, veiksmus, poelgius, žmonių ir socialinių bendrijų elgesį (Roulston, 2006). Kokybiniai tyrimai yra vertingi tuo, kad perteikia subjektyvią tyrimųjų perspektyvą suteikiant galimybę pamatyti tiriamą reiškinį jame dalyvaujančių veikėjų akimis (Norkus, Morkevičius, 2011).

Tyrimo imtis. Kokybinio tyrimo imties dydžio nustatymui nėra apibrėžtų taisyklių. B. Bitino, L. Rupšienės ir V. Žydžiūnaitės (2008) teigimu, kokybinio tyrimo imties dydžio nustatymo problema nėra labai svarbi.

Iš viso Tyrime dalyvavo 14 respondentų: 9 pop choro veikloje dalyvaujantys vaikai ir 5 tėvai, kurie įsitraukia į pop choro veiklą ir dalyvauja vaikų pasirodymuose bei repeticijose.

Tyrimo instrumentas: klausimai, kuriais buvo siekiama išsiaiškinti vaikų ir tėvų požiūrį į pop choro pasirinkimą lėmusius vidinius ir išorinius veiksmus. Pop choro dalyviams buvo užduodami 10 klausimų susijusių su choro aplinka ir jų asmeniniais išgyvenimais dalyvaujant muzikinėje veikloje. Tėvams buvo pateikti 8 klausimai, susiję su vaikų dalyvavimu pop chore ir jų asmenine patirtimi prisidedant prie šios muzikinės veiklos.

Duomenų rinkimas. Tyrimo duomenys buvo renkami 2020 metų vasario ir kovo mėnesiais taikant *pusiau struktūruotą interviu metodą*. Interviu metodas padeda tyrėjui suprasti respondentų nuomones, vertinimus bei požiūriu tiriamuoju klausimu (Rupšienė, 2007). Asmeninio kontakto dėka stebint kaip respondentas reaguoja į jam užduodamus klausimus galima gauti kokybinei analizei naudingą pirminę informaciją (Bitinas, 2013). Atliekant pusiau struktūruotą interviu gali kilti iš anksto neplanuotų ir nenumatytų klausimų, todėl toks interviu vadinamas kryptinguoju. Pusiau struktūruotas interviu yra priimtinausias atliekant kokybinius tyrimus (Bitinas, Rupšienė, Žydžiūnaitė 2008).

Tyrimo etika. Etiškas elgesys kokybiniuose tyrimuose yra apibūdinamas kaip žmogaus laisvė, orumą bei saugumą užtikrinanti sąveika. Siekiant apsaugoti tyrimo dalyvių privatumą bei anonimiškumą tyrime neatskleidžiami informantų vardai, pavardės, adresai, darbo ir mokymosi įstaigų pavadinimai, kas galėtų identifikuoti tyrime dalyvavusius asmenis ir atskleisti jų tapatybę.

Tyrimo bazė – vaikų pop choras „Vieversiuikai“

Tyrimas buvo atliktas kultūros namų neformaliojo vaikų ugdymo būrelyje – pop chore „Vieversiuikai“. Prieš daugiau nei dešimtmetį pop choro veiklą pradėjo vykdyti kultūros namų meno kolektyvo vadovė. Nuo 2018 metų rudens pop choro veiklą tęsia darbo autorė. Ši veikla darbo autorei yra labai artima, nes ji augo pop choro aplinkoje ir dalyvavo šioje muzikinėje veikloje, kuri pastūmėjo savo ateitį sieti su muzika. Pradėjus dirbti su neformaliojo ugdymo vaikų pop choru pastebėta, kad vaikai labai noriai užsiima muzikine veikla, nes juos sieja bedri interesai – motyvacija dainuoti, išreikšti save bei tobulinti muzikines žinias.

Pop choro dalyvių charakteristika

Vaikų amžius yra nuo 6 iki 10 metų, todėl pop choro veikla orientuojasi į pradinių klasių vaikų ugdymo ypatumus. Grupės sudėtis yra mišri, pop choro veikloje dalyvauja mergaitės ir berniukai. Pastebima, kad mergaitės ši muzikinė veikla domina labiau nei berniukus. Priimant ugdytinius į pop chorą nekeliama jokie su muzikiniais gabumais susiję reikalavimai, todėl šioje muzikinėje veikloje dalyvauja labai skirtingų vokalinių gebėjimų vaikai. Dalis vaikų lanko muzikos mokyklas, kita dalis neturi muzikinės patirties. Pop choro veikla, kaip neformaliojo ugdymo sritis, daugiausiai remiasi įdomaus ugdymo proceso kurimu, kuris įtrauktų ir skatintų dalyvauti šiame muzikiniame ugdyme bei suteiktų visas sąlygas vaiko saviraiškai.

Ugdomosios veiklos pop chore apibūdinimas

Muzikinis ugdymas vyksta du kartus per savaitę ir trunka 60 minučių. Muzikinio ugdymo proceso metu daroma dešimties minučių pertrauka per kurią vaikai žaidžia muzikinius žaidimus susijusius su ritmo pojūčio lavinimu, taisyklingu kvėpavimu bei balso lavinimu. Taip siekiama išlaikyti vaikų dėmesį ir į ugdymo procesą įtraukti kuo daugiau įdomios veiklos, kuri skatintų vaikus tobulėti ir greitai nepabostų. Pagrindinės pop choro muzikinės veiklos sritys yra dainavimas, judesio naudojimas, emocinė raiška bei komunikacija. Muzikinio ugdymo procesas formuojamas taip, kad vaikas suvoktų muziką, kaip bendravimo ir bendradarbiavimo meną, kuris skatina emocijų raišką per viso kūno kalbą (veido mimika, judesys) bei kuria emocinį ryšį su aplinkiniais.

3.2 Kokybinio tyrimo rezultatai

Atlikus muzikinės raiškos aktyvinimo veiksnių pop chore kokybinį tyrimą galima išskirti *vidinius* ir *išorinius* dalyvavimo pop chore pasirinkimą skatinančius veiksnius. Išanalizavus *vidinius* pop choro pasirinkimo veiksnius pagal vaikų atsakymus buvo išskirtos šešios, tris kategorijas patvirtinančios subkategorijos. Siekiant išsiaiškinti kokie vidiniai veiksniai lėmė pop choro pasirinkimą buvo suformuluoti keturi klausimai:

- 1) Kodėl nusprendei dainuoti pop chore?
- 2) Ar gerai jautiesi repeticijų metu dainuodamas pop chore?
- 3) Ar judant pagal muziką dainuoti chore yra geriau?
- 4) Ar namuose dainuoji chore išmoktas dainas? Kodėl?

Išanalizavus pirmojo klausimo duomenis (Kodėl nusprendei dainuoti pop chore?) iš gautų respondentų atsakymų buvo sudaryta pirmą kategoriją *interesai veiklai* ir trys subkategorijos: *vaiko interesas muzikai; mokymasis dainuoti kaip geras laiko praleidimo būdas; dainų repertuaro tinkamumas*. Galima pastebėti, kad *vidiniai* veiksniai, kurie lėmė pop choro pasirinkimą daugiausiai yra susiję su vaiko interesais ir polinkiu į muzikinę veiklą. Svarbu pasirenkant muzikinę veiklą pop chore yra šio amžiaus tarpsnio vaikų poreikis savirealizacijai. Tai yra pateikta antros kategorijos *Interesas savirealizacijai* respondentų atsakymuose. Neatsiejama pop choro dalis, kuri lemia šios veiklos išskirtinumą bei vaikų susidomėjimą yra galimybė išgyventi emocijas ir reikšti jas judesiais. (žr. 2 lentelę).

2 lentelė

Vidinių veiksnių, lėmusių pop choro pasirinkimą analizė

Kategorija	Subkategorija	Iliustruojantis teiginys
Interesas veiklai	Vaiko interesas muzikai	<i>norėjau labiau pasimokyti dainuoti, nes man labai patinka muzika (M1)</i>
		<i>atėjau į chorą, nes patinka muzika (M9)</i>
	Mokymasis dainuoti kaip geras laiko praleidimo būdas	<i>dainuojant per repeticijas linksmi praleidžiu laiką (M2)</i>
	Dainų repertuaro tinkamumas	<i>labai patiko linksmos dainos koncerte (M5)</i>
		<i>labai patiko daina, kurią girdėjau anksčiau ir dainavau (M7)</i>
Interesas savirealizacijai	Noras tobulėti ir realizuoti save įvairiose veiklose	<i>norėjau lankyti daugiau būrelių (M8)</i>
	Choro aplinkos palankumas vaiko savirealizacijai ir ugdymui	<i>chore yra linksmas, įdomus, galima išmokti daug ko naujo (M1)</i>

		<i>jaučiuosi gerai, nes labai patinka dainuoti dainas (M2)</i>
Išgyvenimų raiška	Judėsio naudojimas kaip emocijų raiška ir savirealizacijos elementas	<i>judėdant labiau įsijaučiu į dainą (M1)</i>
		<i>judesiai svarbūs, nes būna drąsiau (M2)</i>
		<i>geriau judant, nes įsidainuoji, linksmiau (M3)</i>
		<i>judėti geriau, nes daina linksmesnė (M4)</i>

Dominuoja tokie teiginiai, kad pop choro pasirinkimą lėmė respondentų asmeninis noras mokytis dainuoti, susidomėjimas muzika bei užklasine veikla, kuri leidžia realizuoti savo gebėjimus ir atrasti mėgiamą veiklą („atėjau į chorą, nes man patinka muzika (M9)“), („norėjau lankyti daugiau būrelių (M8)“). A. Landsbergienė (2019) teigia, kad šiame amžiaus tarpsnyje vaikai tampa labai smalsūs, noriai dalinasi savo emocijomis, todėl kyla poreikis dalyvauti įvairiose veiklose.

Buvo išsakyta nuomonė, kad dalyvavimas pop chore užtikrina gerą laisvalaikio praleidimą, todėl galima teigti, kad ši muzikinė veikla ugdo ne tik vaiko muzikinius gebėjimus, bet ir daro įtaką vaiko emocijoms. Atliekamų dainų repertuaras taip pat turi įtakos šios muzikinės veiklos pasirinkimui. Teigiama, kad nuotaikingos ir žinomos dainos skatina susidomėjimą choro muzikine veikla („labai patiko daina, kurią girdėjau anksčiau ir dainavau pati (M7)“). Choro aplinka ir vidinė būsena dalyvaujant chore taip pat yra vienas iš pagrindinių veiksnių, kuris lemia šios veiklos pasirinkimą. Pasak A. Landsbergienės (2019) šiame amžiaus tarpsnyje vaikai yra smalsūs, jiems patinka įgyti naujų žinių ir jomis dalintis. Išsakyta nuomonė, kad dalyvauti pop choro veikloje yra įdomu, nes galima išmokti daug naujų dalykų, tai parodo, kad veikla pateisina vaiko lūkesčius, nes ji nėra nuobodė, kas kartą repetacijų metu yra įtraukiama naujovių, kurios neleidžia nuobodžiauti ir skatina vaikų susidomėjimą („chore yra linksmia, įdomu, galima išmokti daug ko naujo (M1)“). Svarbus veiksnys, kuris skatina vaikus dalyvauti pop choro muzikinėje veikloje ir daro ją įdomesne yra judesys. E. Žakas – Dalkrozas teigia, kad judesiais galima atkurti nuotaiką ir emociją būseną, kurią sukelia muzikinis kūrinys. Dominuoja tokie teiginiai, kad judesys padeda įsijausti į atliekamą kūrinį, judant dainuoti yra drąsiau bei judesys yra vienas iš būdų lengviau išreikšti emocijas („judesiai svarbūs, nes būna drąsiau (M2)“), („judėti geriau, nes daina linksmesnė (M4)“).

Išanalizavus *išorinius* pop choro pasirinkimo veiksnius pagal vaikų atsakymus buvo išskirtos šešios, dvi kategorijas patvirtinančios subkategorijos. Siekiant išsiaiškinti kokie išoriniai veiksniai lėmė pop choro pasirinkimą buvo suformuluoti septyni klausimai:

- 1) Kodėl nusprendei dainuoti pop chore?
- 2) Ar svarbūs yra draugai dainuojantys chore kartu? Kodėl?
- 3) Ar tėvų dalyvavimas koncerte yra tau svarbus? Kodėl?
- 4) Ar mamos dalyvavimas repeticijoje tau yra svarbus? Kodėl?
- 5) Ar atlikėjo veide reiškiamos emocijos veikia žiūrovus. Paaiškink.
- 6) Ar vadovas išklauso tavo nuomonės renkantis dainas?
- 7) Kuo svarbus yra vadovas pasirodymo metu?

Išanalizavus gautus respondentų atsakymus buvo sudaryta pirma kategorija *komandos įtaka* bei trys subkategorijos: *draugai dainuojantys kartu kaip saugios ir motyvuojančios choro aplinkos garantas; brolių ir seserų pavyzdys kaip stimulus dalyvauti muzikinėje veikloje; draugų įtaka renkantis muzikinę veiklą; vadovas kaip saugios bendradarbiavimo aplinkos kūrėjas*. Galima pastebėti, kad *išoriniai* veiksniai, kurie lėmė respondentų pop choro veiklos pasirinkimą, daugiausiai yra susiję su draugu, bendraamžiu, šeimos bei vadovo įtaka, nes jie kuria aplinką garantuojančią saugumo jausmą. Neabejotinai svarbią vietą užima ir muzikinės veiklos vertintojai, kurie stebi veiklą, ją vertina bei siekia pajusti ryšį per vaikų emociškos išraiškos priemones, todėl buvo sudaryta antra kategorija *vertintojų įtaka* bei dvi subkategorijos: *tėvų dalyvavimas muzikinėje veikloje; emocijų išraiška kaip ryšys su žiūrovu*. (žr. 3 lentelę).

Išorinių veiksnių lėmusių pop choro pasirinkimą analizė

Kategorija	Subkategorija	Iliustruojantis teiginys
Komandos įtaka	Draugai dainuojantys kartu kaip saugios ir motyvuojančios choro aplinkos garantas	<i>atėjusi į chorą susitinku su draugais, galiu pažaisti kartu (M3)</i>
		<i>su draugais, kurie dainuoja kartu jaučiuosi saugiau (M7)</i>
	Brolių ir seserų pavyzdys kaip stimulas dalyvauti muzikinėje veikloje	<i>mano sesė pirma pradėjo lankyti pop chorą ir pasiūlė man eiti kartu (M3)</i>
	Draugų įtaka renkantis muzikinę veiklą	<i>draugė pavadino mane kartu eiti dainuoti, nes jai labai patiko (M6)</i>
	Vadovas kaip saugios bendradarbiavimo aplinkos kūrėjas	<i>vadovė klausia ar mums patinka dainos, kurias ji išrenka (M1)</i> <i>vadovė pasako kaip geriau dainuoti ir primena jeigu suklystame (M4)</i>
Vertintojų įtaka	Tėvų dalyvavimas muzikinėje veikloje	<i>tėvai pamato ką išmokau (M6)</i>
		<i>gera, kai tėvai žiūri kaip dainuoji (M7)</i>
		<i>tėvai palaiko mane (M9)</i>
	Emocijų išraiška kaip ryšys su žiūrovu	<i>žiūrovams būna įdomiau žiūrėti, kai dainuojame su emocijomis veide (M1)</i>
		<i>kokių rodai veido išraišką jie supranta ir jiems įdomiau (M2)</i>
		<i>pasirodymas gražiau atrodo (M6)</i>
		<i>linksmiau būna žiūrovui (M7)</i>

Pop choro pasirinkimą taip pat lėmė išoriniai veiksniai, kuriuos informantai apibūdina kaip draugų ar artimųjų paskatinimą užsiimti šia veikla („draugė lankė, aš atėjau kartu pasižiūrėti repeticijos ir norėjau lankyti (M4)“). Tai patvirtina Mažeikienės (2019) teiginį, kad šiame amžiaus tarpsnyje vis reikšmingesni tampa draugai, kurie lemia elgesį, veiksmus ir poelgius. Bendraamžiai šiame amžiaus tarpsnyje turi didelę įtaką, tai galime išvelgti apklausus informantus kaip jie vertina pop choro aplinką. Dauguma informantų teigė, kad palankią choro aplinką lemia draugai, kurie ateina dainuoti kartu („ateiti dainuoti į chorą patinka, nes susitinku su draugais“ (M3)“), taip pat draugai padeda prisiminti žodžius, dainuoti tampa drąsiau („padeda, kai nežinau žodžių (M4)“). Informantai teigia, kad draugai

dainuojantys kartu užtikrina saugumo jausmą, dainuoti, kai šalia yra draugas yra žymiai drąsiau („su draugais, kurie dainuoja kartu jaučiuosi saugiau (M7)“). Dominuoja tokie teiginiai, kad tėvai padrąsina, palaiko, kelia pasigėrėjimą, įvertina. Galima teigti, kad respondentams yra svarbus tėvų dėmesys ir palaikymas, nes jie jaučiasi įvertinti ir gali parodyti rezultatus, ką išmoko naujo. A. Landsbergienė (2019) teigia, kad šiame amžiaus tarpsnyje vaikai mėgsta įgytas naujas žinias demonstruoti artimiesiems.. Respondentų teigimu, choro vadovas taip pat atlieka svarbų vaidmenį muzikinės veiklos pasirinkime. Vadovas nuolat domisi ar dainų repertuaras atitinka vaikų lūkesčius, padeda vaikams dainos atlikimo metu (jeigu yra pamirštami žodžiai arba judesiai), taip kurdamas saugią bendradarbiavimo aplinką, kurioje vaikai gali laisvai išsakyti savo nuomonę ir bendrauti tarpusavyje. Z. Rinkevičiaus (2005) teigimu, muzikos pedagogas turi būti kūrybinga asmenybė, kuri geba pateikti savo dalyką savitai bei originaliai, bendraudamas su mokiniais skatinti kūrybinį mąstymą ir meninį skonį. Atlikėjų veido emocinė raiška kūrinio atlikimo metu sukuria ryšį su žiūrovu, o tai motyvuoja dalyvauti choro veikloje ir sulaukti teigiamo žiūrovų įvertinimo. Išsakyta nuomonė, kad žiūrovui yra daug įdomiau stebėti pasirodymą, kai veide ryški emocija, kurią norima ištransliuoti („žiūrovams būna įdomiau žiūrėti, kai dainuojame su emocijomis veide (M1)“). Taip pat galime išvelgti, kad emocinis ryšys, kuris sieja žiūrovą ir atlikėją pasirodymo metu yra labai svarbus veiksnys, kuris lemia atlikėjų pasirodymo kokybę ir skatina juos dalyvauti choro muzikinėje veikloje („*linksmiau būna žiūrovui (M7)*“), („*pasirodymas gražiau atrodo (M6)*“).

Siekiant išsiaiškinti tėvų požiūrį į pop choro veiksnius, kurie aktyvina muzikinę raišką buvo suformuluoti tokie klausimai:

- 1) Ar vaikai jaučiasi patogiai repeticijų metu? Paaiškinkite.
- 2) Kokias vaiko emocijas pastebite po repeticijų ir koncertų?
- 3) Ar vaikai dainuoja chore išmoktas dainas?
- 4) Ar vaikai visada patenkinti savo pasirodymu? Paaiškinkite.
- 5) Ar vaikui reikia jūsų pdrąsinimo prieš koncertą?
- 6) Ar sceninis įvaizdis ir scenografija daro įtaką dainos atlikimui? Kodėl?
- 7) Ar sceninės įvaizdžio detalės blaško vaikų dėmesį?
- 8) Ar pasirodymas būtų kokybiškesnis jeigu daina būtų atliekama nenaudojant judesių?

Išanalizavus gautus respondentų (vaikų tėvų) atsakymus buvo išskirtos trys kategorijos: *choro aplinkos tinkamumas emocinei raiškai; choro veiklos atitiktis vaikų poreikiams; vizualiosios aplinkos poveikis*. Pirmąją kategoriją choro aplinkos tinkamumas emocinei raiškai patvirtina trys subkategorijos: *dainavimas, kaip gerą vaiko būseną užtikrinantis veiksnys; choro veikla skatina vaikų emocijų raišką bei ugdo muzikalumą; tėvų palaikymas kaip teigiamas vaikų emocijas skatinantis veiksnys*. Galima pastebėti, kad choro aplinkos tinkamumas daugiausiai yra susijęs su emocine raiška ir žmonėmis, kurie kuria

palankią aplinką vaikų emocijų raiškai. Kitas svarbus veiksnys yra choro veikla, kuri atitinka vaikų lūkesčius, todėl buvo išskirta antroji kategorija - *choro veiklos atitiktis vaikų poreikiams* ir trys ją patvirtinančios subkategorijos (žr. 4 lentelę). Tėvų atsakymai parodė, kad svarbią vietą pop choro muzikinėje veikloje užima vizualioji aplinka, nes padeda įsijausti į pop choro atliekamas dainas, todėl buvo suformuluota trečioji kategorija - *vizualiosios aplinkos poveikis*.

4 lentelė

Pop choro dalyvių tėvų apklausos rezultatai

Kategorija	Subkategorija	Iliustruojantis teiginys
Choro aplinkos tinkamumas emocinei raiškai	Dainavimas, kaip gerą vaiko būseną užtikrinantis veiksnys	<i>vaikas chore jaučiasi patogiai, nes jam patinka dainuoti (T4)</i>
	Choro veikla skatina vaikų emocijų raišką bei ugdo muzikalumą	<i>grįžę iš koncerto džiaugiasi ir pasakoja apie pasirodymą (T3)</i>
		<i>pasakoja kas gerai padainavo, o kas nelabai (T4)</i>
		<i>pasakoja kaip patiko koncertas (T1)</i>
	Tėvų palaikymas kaip teigiamas vaikų emocijas skatinantis veiksnys	<i>kai vaikus padrąsinu jie būna laimingi (T3)</i>
<i>dukra klausia ar atvyksiu pasižiūrėti koncerto, džiaugiasi, kad ateinu (T2)</i>		
Choro veiklos atitiktis vaikų poreikiams	Dainos atitinka vaikų lūkesčius	<i>būna, kad namuose niūniuoja arba dainuoja frazes (T1)</i>
		<i>įsijungia išmoktą dainą internete ir dainuoja kartu (T2)</i> <i>vaikas pasitiki vadovės skoniu dainų pasirinkime(T1)</i>
	Choro muzikinė veikla ugdo pasitikėjimą savimi	<i>padrąsinimų prieš koncertą nebereikia, nes būtent šio choro dėka įgavo pasitikėjimo, drąsos, nebėra scenos baimės(T5)</i>
	Judesių naudojimas padeda „išpildyti“ dainą	<i>judesiai kaip tik papildo dainą, o ne blaško (T1)</i>
		<i>judesiai suteikia dainos išpildymą (T5)</i>
Vizualiosios aplinkos poveikis	Sceninio įvaizdžio detalės kaip emocinis dainos pajautimas	<i>sceninio įvaizdžio detalės padeda įsijausti į daineles (T1)</i>
		<i>sceninis įvaizdis padeda įsijausti į pasirodymą, vaikučiai laiminges (T4)</i>

Tėvų nuomone, patogią pop choro aplinką kuria vaikų noras dalyvauti muzikinėje veikloje ir vadovas, kuris savo pastangomis formuoja vaikų lūkesčius atitinkančią aplinką, kurioje vaikas jaučiasi

saugiai ir gali tobulėti. Tėvai pastebi, kad dalyvaujant pop choro muzikinėje veikloje ugdomas emocionalumas, nes vaikai grįžę iš pasirodymo dalinasi su tėvais savo emocijomis, kurias patyrė pasirodymo metu. V. Mažeikienės (2019) teigimu, šiame amžiaus tarpsnyje vis dar reikšmingi ir svarbūs išlieka tėvai, todėl vaikai linkę dalintis savo emocijomis ir sulaukti įvertinimo iš tėvų.

Atliekamų dainų repertuaras taip pat pateisina vaikų lūkesčius, nes namuose vaikai dažnai dainuoja ir prisimena dainas, kurias mokėsi repetitijų metu. Nustebino atsakymas, kad pop choro muzikinė veikla padėjo įveikti scenos baimę, vaikas pradėjo pasitikėti savimi ir jam nebereikia tėvų padrąsinimo prieš svarbius koncertus. Galima teigti, kad muzikinė veikla ne tik ugdo muzikalumą, bet ir padeda įveikti baimes. Tėvų palaikymas prieš koncertus yra svarbus daugeliui vaikų, tėvai pastebi, kad vaikai tampa laimingesni ir džiaugiasi, kai sulaukia tėvų palaikymo pasirodymo metu.

Tėvų nuomone, judesių naudojimas papildoma dainą ir ji tampa įdomesnė, ne tik vaikams, bet ir žiūrovui („įdomu žiūrėti, kai vaikai atlieka judesius pasirodymų metu (T3)“). Tėvai teigia, kad sceninės įvaizdžio detalės padeda emociškai įsijausti į atliekamą dainą, ugdo vaikų emocinę būseną bei padeda įsijausti į pasirodymą, o tai daro įtaką atliekamos dainos kokybei (T1, T4).

Apibendrinant gautus tyrimo duomenis galima išskirti vidinius ir išorinius dalyvavimą pop chore skatinančius veiksniai. Vidiniai veiksniai, kurie daugiausiai lėmė pop choro pasirinkimą yra: a) interesas muzikai, b) poreikis savirealizacijai, c) poreikis išgyventi emocijas. Išoriniams veiksniams, kurie lėmė pop choro pasirinkimą priskiriama šeimos narių, draugų, bendraamžių bei vadovo įtaka, nes jie kuria saugumo jausmą garantuojančią pop choro aplinką. Gauti tyrimo duomenys atskleidė, kad draugų įtaka šiame amžiaus tarpsnyje yra tikrai svarbi, nes nuo jos priklauso pop choro muzikinės veiklos pasirinkimas. Nemažiau svarbūs išlieka tėvai, nes vaikai siekia parodyti rezultatus ir nori būti įvertinti ir jaustis saugūs. Atlikus pop choro vaikų tėvų apklausą paaiškėjo, kad svarbiausi veiksniai, kurie motyvuoja vaikus dalyvauti pop choro muzikinėje veikloje yra pop choro aplinkos tinkamumas vaiko emocinei raiškai, choro veiklos atitiktis vaiko poreikiams ir vizualiosios aplinkos poveikis. Chore atliekamos dainos, koncertinė veikla skatina vaikų teigiamas emocijas ir jų raišką. Dainų repertuaro tinkamumas, judesių taikymas ir sceninio įvaizdžio detalių kūrimas daro šią veiklą artimą vaikų poreikiams.

IŠVADOS

1. Neformalusis ugdymas organizuojamas ne tik bendrojo lavinimo mokyklose, bet ir kitose švietimo įstaigose: muzikos mokyklose, kultūros centruose, sporto mokyklose ir t.t. Pagrindinis neformaliojo ugdymo tikslas yra tenkinti vaikų ugdymosi ir saviraiškos poreikius bei padėti jiems tapti aktyviais visuomenės nariais. Lyginant su formaliuoju ugdymu, neformalusis muzikinis ugdymas suteikia didesnę laisvę saviraiškai, nes visas dėmesys yra sutelkiamas į ugdymo procesą, o ne į rezultatus. Informacinių technologijų taikymas ugdymo procese atveria mokiniams naujas perspektyvas bei leidžia jiems geriau pažinti aplinkos bei kultūrinius skirtumus ir panašumus, ugdo bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius, skatina kūrybiškumą, atvirumą naujovėms.

2. Pradinių klasių ugdymo etape mokinių ugdymo procesas yra nukreiptas į veiklos aktyvinimą. Kaip vienas iš svarbiausių ugdymo pradinėse klasėse aspektų yra emocija, kuri dažniausiai išreiškiama per judesį. Siekiant, kad vaikas patirtų mokymosi džiaugsmą, visas ugdymo procesas remiasi teigiamos emocinės aplinkos kūrimu. Šiame amžiaus tarpsnyje formuojasi vaiko asmenybė. Nors tėvai šiuo laikotarpiu užima svarbią vietą vaikų gyvenime, vis reikšmingesni tampa draugai.

3. Pop choro veikla koncentruota ne tik į muzikos atlikimą, bet ir jos vizualizaciją. Judesio bei šokio elementų naudojimas dainų atlikimo metu išlaisvina saviraišką, norą kurti bei patenkina prigimtiniį vaiko norą judėti. Sceninio įvaizdžio kūrimas skatina įsijausti į atliekamą dainą, suvokti jos prasmę bei domėtis pop choro muzikine veikla. Pop muzikos dainų repertuaras motyvuoja labiau įsigilinti į muzikos atlikimą, nes dainos yra nesudėtingos ir greitai įsimenamos. Veiksniais, kurie daugiausiai motyvuoja pop choro muzikinei veiklai galima laikyti šeimos bei bendraamžių įtaką, pedagogą, vaiko savirealizacijos poreikį.

4. Atlikto tyrimo rezultatai parodė, kad muzikinės raiškos aktyvinimo veiksnius galima išskirti į vidinius ir išorinius dalyvavimo pop chore pasirinkimą skatinančius veiksnius. Vidiniams veiksniams priskiriami vaiko interesas muzikai, poreikis savirealizacijai bei išgyvenimų raiškai. Išoriniams veiksniams, kurie motyvuoja vaikus dalyvauti pop choro veikloje priskiriami šeimos narių, draugų, bendraamžių, vadovo bei žiūrovų įtaka. Pop choro tėvų apklausos rezultatai parodė, kad svarbiausi pop choro veiklos aspektai, kurie motyvuoja vaikus muzikinei veiklai yra pop choro aplinkos tinkamumas emocinei raiškai, choro veiklos atitiktis vaikų poreikiams bei vizualiosios aplinkos poveikis.

LITERATŪRA

1. Abramauskienė J. (2002). *Būsimųjų pradinųjų klasių mokytojų muzikinis ugdymas – jų profesinio rengimo komponentas: daktaro disertacijos santrauka*. Socialiniai mokslai, edukologija. Vilnius.
2. Antanavičius J., Kareckas R., Burokaitė J. (2007). *Muzikos enciklopedija*. Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
3. *Apie tikslingą IT priemonių naudojimą pamokose*. [žiūrėta 2020-03-20]. Prieiga per internetą: <<https://www.pedagogas.lt/tinklarastis/straipsniai/apie-tikslinga-it-priemoniu-naudojima-pamokose-20.html>>.
4. Augienė D. (2001). *Pedagoginės sėkmės situacijos sudarymas ugdant mokinių laimėjimų motyvaciją*. *Mokslo darbai: Pedagogika*.54.
5. Banevičiūtė B. (2009). *Šokio gebėjimų ugdymas ankstyvojoje paauglystėje*. Daktaro disertacija. Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla.
6. Barkauskaitė M., Motiejūnienė E. (2004). *Mokymosi motyvacijos problema ir jos sprendimo galimybės // Pedagogika*, 70, p. 38 – 43.
7. Barkauskaitė M. (2014). *Moksleivių dorinis ugdymas popamokinėje veikloje*. [žiūrėta 2020-02-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.biblioteka.vpu.lt/pedagogika/PDF/2004/72/barkauskaite.pdf>>.
8. Birontienė Z. (2008). *Priešmokyklinio amžiaus vaikų smulkiosios motorikos ugdymas*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
9. Bitinas B. (2013). *Edukologinis tyrimas: sistema ir procesas. Ugdymo tyrimų idėjos ir procesas*. Vilnius: Lietuvos edukologijos universiteto leidykla.
10. Bogomolov. K (2009). *Stilingo įvaizdžio paslaptys*. [žiūrėta 2020-04-29]. Prieiga per internetą: <<https://www.delfi.lt/gyvenimas/stilius/stilingo-ivaizdzio-paslaptys-foto.d?id=21828187>>.
11. Brander P., Cardenas C., Abad J. V. Gomes R., Taylor. (2007). Metodinis rinkinys. *Visi skirtingi – visi lygūs*. Vilnius: Baltijos kopija.
12. Boyd D., Bee H. (2010). *Augantis vaikas*. Boston: Allyn&Bacon, Arlingtonstreet.
13. Gabanytė – Bizevičienė G. (2014). *Muzikos mokyklų pedagogų profesinės nuostatos edukacinių paradigimų kaitos kontekste*. Šiaulių universitetas.
14. Girdzijauskienė R., Jankevičianė Ž., Rimkutė – Jankuvienė. (2017). *Dainavimas be sienų. Vokalinio ugdymo tradicijos ir inovacijos*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
15. Gordon Edwin E., Kameron Ch. (1998). *Vaiko muzikalumo puoselėjimas / Vertė ir parengė Regina Poškutė-Grun. - Vilnius: UAB „Kronta“*.
16. Gudelis R. (2001). *Chorinis menas visuomenės kultūroje: Europos chorinė tradicija ir jos įsitvirtinimas Lietuvoje*. Mokslinė monografija. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.

17. Gudonienė D. (2011). *Naujų IKT technologijų taikymas Lietuvos mokyklose*. Iš XV kompiuterininkų konferencijos mokslo darbai, p. 76 – 87.
18. *Inovatyvių mokymo metodų ir IKT taikymas*. II knyga. Vilnius: Ugdymo plėtotės centras, 2010, 97p.
19. Jareckienė S., Jankuvienė S. (2010). *Šiuolaikinio muzikinio ugdymo sistemos*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
20. Jensen E. (1999). *Tobulas mokymas*. Vilnius: AB OVO, p. 204.
21. Jovaiša L. (1993). *Pedagogikos terminai*. Kaunas: Šviesa.
22. Kardelis K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas.
23. Katinienė A. (2003). *Etnokultūros vertybės – asmenybės tapsmo pamatas*. Acta pedagogica Vilnensia.
24. *Kodėl svarbus tėvų įsitraukimas į ugdymo procesą?* [žiūrėta 2020-04-20]. Prieiga per internetą: <<https://www.tamo.lt/ugdymas/kodel-svarbus-tevu-isisitraukimas-i-ugdymo-procesa/>>.
25. *Kokią įtaką neformalusis vaikų švietimas daro asmens gerovei?* [žiūrėta 2019-01-17]. Prieiga per internetą: <<https://lvjc.lt/naujiena/kokia-itaka-neformalusis-vaiku-svietimas-daro-asmens-gerovei/>>.
26. Simaškaitė M. (2018). *Kuo skiriasi formalusis ir neformalusis švietimai?* [žiūrėta 2020-02-20]. Prieiga per internetą: < <https://www.codeacademy.lt/kuo-skiriasi-formalusis-ir-neformalusis-svietimai/>>.
27. Kvieskienė G. (2000). *Socializacijos pedagogika: (įvadas į socialinę pedagogiką): mokymo priemonės socialinės pedagogikos studentams*. Vilnius: VPU leidykla.
28. Landsbergienė A. (2019). *Pradinukų abėcėlė tėvams ir mokytojams*. Vilnius: Balto print, 2019.
29. Laužikas J. (1997). *Švietimo integracijos pagrindai*. Rinktiniai raštai. Kaunas: Šviesa, p. 112 – 139.
30. Lekavičienė R., Matulienė G., Antinienė D. ir kt. (2007). *Psichologija šiandien: vadovėlis*. Kaunas: Technologija.
31. Legkauskas V. (2013). *Vaiko ir paauglio psichologija*. Vilnius: Vaga.
32. Lehmann. A. C., Sloboda. J. A., ir Woody, R. H., (2007). *Psychology for musicians: understanding and acquiring the skills*. Oxford: Oxford University Press.
33. LR Švietimo įstatymas, 2011, Žin., 2011-03-31, Nr. 38-1804; Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2012 m. kovo 29 d. įsakymo Nr. V- 554 redakcija.
34. LR Švietimo ir mokslo ministerija. Švietimo plėtotės centras. (2005). Informacinių komunikacinių technologijų taikymo ugdymo procese galimybės. Rekomendacija mokytojui.
35. Mačikėnas B. (1981). *Vadovavimo chorui metodika*. Kaunas: Šviesa.
36. *Maslow's Hierarchy of Needs*. [žiūrėta 2020-03-19]. Prieiga per internetą: <<https://www.simplypsychology.org/maslow.html>>.
37. Mažeikienė V. (2019). *Kai augti sunku. Vaikų ir paauglių psichologinės problemos ir jų sprendimo būdai*. Vilnius.

38. Miliūnienė L., Bakanovienė T., Vaitkevičius J.V. (2008). *Neformalaus ugdymo organizavimas mokykloje ir už jos ribų: mokinių požiūrio analizė*. Jaunųjų mokslininkų darbai. Nr. 4 (20).
39. Myers K. (2006). *The History Of Pop Music in 5 Defining Decades*. [žiūrėta 2020-04-15]. Prieiga per internetą: < <https://theculturetrip.com/north-america/usa/california/articles/the-history-of-pop-music-in-5-defining-decades/>>.
40. Mockevičienė D. (2003). *Motorikos samprata*. Vaikų sveikata ir reabilitacija. Straipsnių rinkinys. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
41. Montessori M. (2000). *Vaikystės paslaptis*. Kaunas: Šviesa.
42. Navickaitė – Martinelli L. (2010). Atlikėjo vaidmuo ir vertė sociokultūriniuose procesuose. Lietuvos muzikos ir teatro akademija.
43. *Neformaliojo ugdymo aktualijos*. [žiūrėta 2020-01-18]. Prieiga per internetą: <<http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2012/12/Neformaliojo-ugdymo-aktualijos-2012.1.pdf>>.
44. *Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija*.(2012). [žiūrėta 2020-02-20]. Prieiga per internetą: < <https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/neformalus%20ugdymas/KONCEPCIJA%202012%2003%2029%20isak%20Nr.%20V-554.pdf>>.
45. Norkus Z., Morkevičius V. (2011). *Kokybinė lyginamoji analizė*. Kaunas: Lietuvos HSM duomenų archyvas (Lida).
46. Owczarek S. (2005). *Ikimokyklinuko gimnastika*. Kaunas: Šviesa.
47. Pečeliūnas R. (2004). Tėvų įtaka ugdant vaikų dvasingumą // Mėninio ugdymo aktualijos 3: straipsnių rinkinys. Šiauliai. P. 61 – 68.
48. Piličiauskas A. (1987). *Vizualus atlikėjo poveikis*. Kaunas: Šviesa.
49. *Pradinio ugdymo bendroji programa*. [žiūrėta 2019 – 12 – 14]. Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/ugdymo-programos/1_pradinio%20ugdymo%20bendroji%20programa.pdf>.
50. Pukelis K. (1998). *Mokytojų rengimas ir filosofinės studijos*. Kaunas. VDU.
51. Rajeckas. V. (1995). *Asmenybės raida ir ugdymas*. Vilnius: Asveja.
52. Rasikienė R. (2013). *Informacinių komunikacinių technologijų taikymas ugdymo procese*. [žiūrėta 2020-04-23] Prieiga per internetą: < https://www.kpkc.lt/failai/dokumentai/educacines_patirties_bankas/gerosios_patirties_leidiniai/2013/2013.pdf>.
53. Reynolds, A. M., Long, S., Valerio, W. H. (2007). *Language acquisition and music acquisition: possible parallels*. Research to Practice: A Biennial Series, 3, 211-227. Canadian Music Educators Association.
54. Rinkevičius Z. (2005). *Muzikos pedagogika*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.

55. Roy L.E., Woodcock P. (2010). *Informal Education and Human Rights*. Published by the CiCe Thematic Network Project Institute for Policy Studies in Education, London Metropolitan University. [žiūrėta 2020-04-25] <
<https://metranet.londonmet.ac.uk/fms/MRSite/Research/cice/pubs/professional/professional-04.pdf>>
56. Ruškus, J., Žvidrauskas, D., Stanišauskienė, V. (2009). *Neformalusis švietimas Lietuvoje. Faktai, interesai, vertinimas: mokslo studija*. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
57. Stulpinas T. (1997). *Ugdymo metodikos bruožai*. Šiauliai, ŠPI.
58. Šabasevičienė D., Vasinauskaitė R. (2015). *Muzika kaip teatras. Kompozitorius Faustas Latėnas*. Vilnius: Balto print, 2015.
59. Šečkuvienė, H. (2004). *Vaiko muzikinių gebėjimų ugdymas*. Vilnius: VPU leidykla.
60. Šliažienė, R. (2014). *Neformaliojo vaikų ir jaunimo švietimo principai ir nuostatos, formaliojo ir neformaliojo ugdymo dermė*. [žiūrėta 2020-04-09]. Prieiga per internetą <
https://www.upc.smm.lt/tobulinimas/renginiai/medziaga/mdiena11/ketvirtoji/Sliaziene_R.pdf>.
61. Šyvokienė, J. (2020). *Tėvai – ugdymo proceso partneriai, dalyviai, organizatoriai*. [žiūrėta 2020-04-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.svietimonaujienos.lt/tevai-ugdymo-proceso-partneriai-dalyviai-organizatoriai/>>.
62. *Terminų žodynas*. (2018). [žiūrėta 2020-04-20]. Prieiga per internetą: <
<http://www.lietuviuzodynas.lt/terminai/Popmuzika>>.
63. Thompson W., Russo F. (2006). *Facing the music // Psychological Science Vol. 18 Nr. 9* Toronto : Ryerson University.
64. Tidikis R. (2003). *Socialinių mokslų tyrimų metodologija*. Vilnius: Lietuvos teisės universiteto leidybos centras.
65. Umbrasienė V. (2015). *Muzikologija ir muzikos virsmai kognityvinių mokslų kontekste // Ars et Praxis III*, Vilnius: LMTA.
66. Vaišvilienė J. (2004). Muzikos istorijos įvadas. Muzikos istorijos vadovėlis vaikų muzikos mokykloms.
67. Vokalinė muzika. [žiūrėta 2019-01-19]. Prieiga per internetą:<<http://www.baifoteka.com/konspektai/7kl.%20muzikos%20istorija%20pilnas.pdf>>.
68. Zubrickas B. (1993). *Lietuvos chorų istorija*. Vilnius.
69. Žemeitytė I. (2006). *Jaunimo nusikalstamumo prevencija: neformaliojo ugdymo aspektas*. Socialinis darbas.
70. Walsh K. B. (1998). *Į vaiką orientuotų klasių kūrimas. Knyga ugdytojams*. Vilnius: Lietus.

PRIEDAI

Kokybinio tyrimo klausimai

Klausimai pop choro dalyviams:

1. Kodėl nusprendei dainuoti pop chore?
2. Ar gerai jautiesi repeticijų metu dainuodamas pop chore?
3. Ar svarbūs yra draugai, kurie dainuoja pop chore kartu? Kodėl?
4. Ar dainuojant yra patogų judėti? Gal būtų geriau būtų dainuoti stovint vietoje?
5. Ar mūsų išreiškiamos emocijos (šypsenos) ir kitos veido išraiškos veikia žiūrovus? Ar jiems dėl to įdomiau stebėti pasirodymą?
6. Ar tėvų buvimas kocerte yra tau svarbus? Kodėl?
7. Ar vadovas išklausė tavo nuomonės renkantis dainas?
8. Kuo svarbus yra vadovas pasirodymo metu?
9. Ar mamos dalyvavimas repeticijose tau yra svarbus?
10. Ar namuose dainoji pop chore išmoktas dainas?

Klausimai pop choro dalyvių tėvams:

1. Ar vaikai jaučiasi patogiai repeticijų metu?
2. Kokias vaikų emocijas pastebite po repeticijų ir koncertų?
3. Ar namuose vaikai dainuoja pop chore išmoktas dainas? Ar taiko dainose judesius?
4. Ar vaikams reikia jūsų padaršinimo prieš koncertą?
5. Ar vaikai būna patenkinti savo pasirodymu?
6. Ar sceninis įvaizdis (drabužiai), scenografija (judesiai), turi įtakos dainos atlikimui?
7. Ar pasirodymas būtų kokybiškesnis jeigu daina būtų atliekama nenaudojant judesių?
8. Sceninio įvaizdžio detalės (blizgančios kepurės, spalvotos gėlytės) išblaško vaikų dėmesį ar padeda jiems labiau įsijausti į atliekamą dainą?